БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР! 1925 чылда үндезилеттинген

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 94 (4884). 1961 ч. апрель 20, четверг. | Өртээ 2 көп.

АКШ-тың президентизи Д. Кеннедиге

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтуң

БИЖИИ

Дээрги президент,

Бүгү делегейде тайбыңга айыыл чедирип болгу дег дүвүрээзинниг шакта бо бижикти Силерге чорудуп тур мен. Кубага удур чепсектиг интервенция эгелээн-дир. Ол чуртче шургуп кирген чепсектиг дээрбечилерни Американың Каттышкан Штаттарынга белеткеп, хандырган болгаш чепсеглээн деп чүве кымгадаа чажыт эвес. Куба хоорайларны бомбалап турар самолёттар Американың Каттышкан Штаттарныы, оларның октап турар бомбаларын оларга америк чазак берген.

Бо бүгү болза бисте, Совет Эвилелинде, Совет чазактың, совет улустуң килеңнээшкинниг сеткилин хайныктырып турары билдингир.

Мырыңай чоокта чаа боттарывыстың төлээлекчилеривисти дамчыштыр санал-оналдарны солушпушаан, бистиң чурттарывыстың аразында харылзааларны экижидеринче болгаш дайынның айыылын болдурбазынче угланган күзениишкиннерни кады салырынга ийи талаларның күзелдиин силер-биле чугаалашкан болгай бис. Кубага удур дайын чорудулгаларынга АКШ киришпес дээр дугайында каш хонуктуң мурнунда силерниң медеглелиңер болза, Кубага удур агрессия бүгү-ниити тайбынга болгаш АКШ-тың бодунга кайы хире уржуктарлыг болур дээрзин Каттышкан Штаттарның удуртукчу кижилери билип турар-дыр деп бодалды тургускан.

Шынында Кубага удур халдаашкын ам факт болу берген турда, Каттышкан Штаттар чүнү кылып турарын канчаар билир ужурлугул?

Эдип ап болбас хире чүүлдү чайладыры ам безин орайтаваан. Интервентилерниң Кубада кыпсып үндүргени дайынның чалбыыжын ону эдип алыры болдунмас өрт кылдыр хөрлээлей бээрин АКШ-тың чазаа болдурбайн баар амдаа аргалыг. Куба Республикага удур агрессияны соксадырынче дээрги Президент Силерни кыйгырып тур мен. Ам шериг техниказы болгаш делегейниң политиктиг байдалы болза, «бичии дайын» дээр кандыг-даа чүве чер бөмбүрзээниң бүгү кезектеринге тудушкак реакцияны болдуруп болур.

Совет Эвилели кандыгыл дизе, бистиң туружувустуң дугайында аймаазырал турбас ужурлуг. Кубаже чепсектиг халдаашкынны ойтур шавар талазы-биле бүгү-ле эргежок чугула дузаламчыны куба улуска болгаш ооң чазаанга көргүзер бис. Делегейде дүшкүүрлүг чорукту чымчадырынга ханы сонуургалдыг бис, ынчалзажок өскелер ону чидиглендиреринче баар чүве болза, оларга долу хемчээлбиле харылаар бис. Мынчангаш херекти бир районга байдалды чогумчудар болгаш өрттү өжүрер, а өске районга чаа өрттү кыпсыр кылдыр чорудуп болуру черле болдунар деп бе.

Дайынның халавынче делегейни чедирип болгу дег ындыг базымнарны болдурбас деп, карачангыс сагыш салыышкын-биле болдунган бистиң бодалдарывысты АКШ-тың чазаа барымдаалап көөр боор дээрзинге идеген тур мен.

Н. С. ХРУЩЕВ,
ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы.

1961 чылдың апрель 18.

Куба республиканың элчин черинде

Беш адыр сылдыстыг көк-кызылак өңнүг тук Кубаның Москвада элчин чериниң бажыңының кырында киискип турар. Куба Республиканың күрүне тугу болза, даштыкы хамаарылгадан хосталгаш, чаа амыдыралды тургузуп турар улустуң хосталгазынын, хамаарышпас чоруунун демдээ бооп турар.

Элчин черинче сокеаал чок телефоннап турар. Найыралдың болгаш эп-сеткил каттыштырылгазының бодалын куба өңнүктеринге москвачыларның илередип турары ол. Америк империалистериниң дөгээн дерзин агрессиязының дугайын, Кубаже оор-дээрбечи халдаашкынның дугайын олар киленнээшкин-биле чугаалап турар.

Москва университединиң студентизи Ефим Вишневский телефоннаан. Юридиктиг факультеттиң дөртү курузунда ол өөренип турар. Халдакчыларның дугайын киленнеп чугаалааш, куба улустуң төлээлекчиларинге ол байыр чедирген. Ол-ла факультеттиң 5-ки курузунуң студентилери Лев Волков биле Владимир Ермошин, оларның эштери ол телефоннап турда, ооң чанынга турган.

— Мында хөй кижи бис—деп, ол дыңнаткан. — Боттарывыстын эп-не шынчы сеткиливисти хосталгага ынакшылдыг куба улуска илередирин күзеп тур бис. Совет Эвилелиниң янзы-бүрү хоорайларындан, чурттакчылыг черлеринден чоруткулаан телеграммаларны эккеп турар. Курск областың Дмитриев-Льговск хоорайдан келген телеграммада мынча деп бижээн: «Кубаның девискээринче халдап кирген агрессорларны бүгү совет улус-биле кады каргап тур бис. Империализмниң хөлезиленикчилерин Кубаның хосталгага ынакшылдыг улузу чылча шавар, бодунун чаалап алыышкынын камгалап алыр дээрзинге бүзүрелдиг бис. Ыдыктыг демиселинерге чедиишкинниг болуңар, өңнүктер. Хостуг Куба чүс-чүс чылдарда делгерезин! Куба улустуң баштынчызы Фидель Кастро делгерезин!»

Чамдык москвачылар телеграммалары, чагаалары-биле кызыгаарлаттынмайн турар. Найыралчы бодалын, халдаашкын дугайты боттарының киленин Куба Республиканың ССРЭ-де элчининге, элчин чериниң ажылдакчыларынга олар шуут боттары илередирин күзеп турар.

Вадим биле Нелли Поповтар элчин черинге чедип келген. Вадим—техник, Подвойский кудумчузунда чуртталга кварталының тудуунда ажылдап турар, Нелли—университеттиң филология факультединиң 3-кү курузунуң студентизи.

Аалчылар келир улуг өрээлде радиоприёмникти ажылдадыпкан. Кубаже чепсектиг халдаашкын-биле холбаштыр ССРЭ-ниң чазааның Медеглелин радио-биле дамчыдып турар болган. Элчин чериниң ажылдакчылары кичээнгейлиг дыннап олурган. Орус дылды билир кижилер эштеринге очулдуруп берип, Медеглелди демдеглеп ап олурган. Кижилериниң арынарында өөрүшкү. Совет чазактың шиитпирлиг үнүн бүгү делегейде бүгү кижилер дыннаар дээрзинге бүзүрелдиг.

Аныяк совет патриоттар Вадим биле Нелли Поповтарны элчинче чалаан.

— Совет Эвилелиниң аныяктары, бүгү совет кижилер куба улустуң херээн боттарының херээ кылдыр көрүп турары биске кончуг өөрүнчүгдүр—деп, Фаурэ Чомон чугаалаан.

Беседа чоруп турган өрээлде стол кырында Кубаның ийи улуг чурт чуруктары. Дайын чорудулгалары кайда калбарганын оон көрдүвүс.

Куба Республиканың ССРЭ-де элчини Фаурэ Чомон СЭТА-ның корреспондентизинге мынча деп чугаалаан:

— Кубаже чепсектиг халдаашкын-биле холбаштыр ССРЭ-ниң Чазааның чаа-ла радио-биле дамчыткан Медеглели куба улус-биле совет кижилериниң эп-сеткил каттыштырылгазын бүзүредип турар база бир базым-дыр.

ССРЭ-ниң болгаш Куба Республиканың аразында харылзааларның төөгүзүнге хамаарыштыр, совет улустуң найыралчы дузаламчызын үргүлчү көрүп келгенивисти онзалап демдеглезе чогуур. Биске берге турган бүгү-ле үеларде, Совет чуртта өңнүктеривис барын билип келген бис Далай блокадазын сактырга-ла четчир. Империалистер куба улусту ашбиле боой тударын күзээн. Ынчалза-даа оларның бозу чү-даа болбаан. Дуба чедирилгезиниң баштайгы холун бисче совет улус сунган. Экономикавысты хөгжүдер ужурлуг апаарывыска, Совет Эвилели биске дузалап, машиналарны берип, заводтарны болгаш фабрикаларны чаарты дерииринге идиг берген. Ак-сеткилдиг, найыралчы дузаламчы кылдыр тодаргайлаттынган экономиктиг көрээге үндезилээш, ол бүгүнү кылып келген. Чогум-на харын Совет Эвилелиниң ачызында бистиң улус бүгү бергелерни, бүгү моондактарны ажып эртип шыдаан.

Ам дээрге империалистер шинек чогун миннип келгеш, кедергей дерзии хемчеглерни кылып, куба улусту чок кылырын күзеп турар-дыр. Бо-даа үеде совет улустуң, Совет Чазактың деткимчезин база дагын көре бердивис. Агрессорларның кемниг үүлгедиглерин ССРЭ-ниң Чазааның Медеглели бурыу шаап турардыр. Ол Медеглел бистиң сагыш-сеткиливисти быжыглап тур.

Совет кижилериниң эп-сеткил каттыштырылгазынга өөрүп, оларга кончуг өөрүп четтирдивис. Он-он кижилер кудумчуларга бисти уткып, элчин черинге келгилеп, бистиң холдарывысты дыңзыг тудуп, Куба тиилээр дээрзин чугаалап турар-дыр. Ол-ла сагыш-бодалды митингилерге база илередип турар-дыр. Революсчу кубалар болганывыста совет кижилерге өөрүп четтирдивис.

Гавана-биле, Республиканың президентизи Дортикос-биле бодунун телефоннап чугаалашканының дугайын элчин Фаурэ Чомон чугаалаан. Бүгү улус сырый мобилизастаттынган, америк империалистериниң дөгээн агрессиязын сый шавар деп долу шиитпирлиг дээрзин президент чугаалаан болду. Куба улус сеткил ооҗум болгаш тиилелгезинге бүзүрелдиг, агрессорлар чылча шаптырган турарынга бүзүрелдиг. Кубаның ажылчы чоннары мурнукузундаа улам артык революсчу болу бергенин президент илередип чугаалаан диди.

Беседа дээш Фаурэ Чомонга түүрктиң ханызындан өөрүп четтиргениви илереткеш, оон байырлашкаш чоруптувус. Элчин черинче телефоннаашкыннар үргүлчүлеп, олче чаа-чаа телеграммалар кээп-ле турду. «Революсчу Куба-биле кады бис! Хостуг куба черинден үнүп чорунар, агрессорлар!» деп, совет кижилер бир эп-сеткилдиг медеглеп турар.

В. ЛУКЬЯНОВ,
СЭТА-ның корреспондентизи.

ЧАА ҮЕ ШАПКЫНЧЫЗЫ

Кызыгааржок Октаргайның
бедик дүндүүн
Кымны мурнап согуналып
харап көрген
Гагариниң
көстүп көрбээн маадырлыын
Каптагайда
магадавас кижи чогул:
Өңнүктери —
хөрек чүрээ чарлыр чыгыы —
Өөрээнин
четче сөглээр сөстер чок-тур;
Өскелериң —
өдү-баары частыр чыгыы —
Өжү хайнып,
бажын шанчып туру-даа боор;
Чамдыктары —
агын өргүп, тейлээр чыгыы —
Сайзыралдың үжүүн ашпаан —
шаа-ла ол боор.
Кадыр Саян хааны болган
кадарчылар,
Калбак хову ээлери —
тараажылар
Гагариниң
акылары,
дуңмалары —
Кайгамчыктыг
Совет чурттуң
чоргаар чону
Чаа үе шапкынчызы
Гагаринге
Сагыш-сеткил
дээди сөңүн тудуп тур бис.
«Ындыг төлду
кандыг кадай төрээнил?»—дээн,
Ында-мында
кайгап-хараан төлгечи хөй.
Бодувустун,
чуртувустун дугайын бис
Бо хүн база
бүгүдеге чарлап каалы:
Өөрүшкүнү,
аас-кежиин,
Чыргалаңны
Өртемчейге
мөңгежидир тургуссун дээш,
Узун орук —
чаагай үүле айбызынче
Улуг
Ленин
бисти дерип аътка рыпкан.
Ырмазынар,
ызырны бээр чүвевис чок,
Ынчангаш бис
кымдан артык
ыракшыл бис,
Кижи болган
бажын углап семей албас,
Хилизи чок Октаргайда
сылдыска-даа,
Иевиске тудуш чораан
хинивис дег,
Изиг ынак
Совет Чурттан
чарылбас бис.
Ырак,
берге,
бисти дозар шорулгак чок,
Ынчангаш бис
кымдан артык
шыдалдыг бис.
Талыгырга
дүмбей дүне,
шыргай өттүр
Даартагы
чырык хүнче ужураштыр
Холдан салбас,
чедип чоруур адавыс дег,
Коммунистиг партиявыс
астыктырбас
Ырак-узак чоруувуска
дужамык чок.
Ынчангаш бис
кымдан артык
оккурлар бис.
Бодувустун,
чуртувустун дугайын бис
Бо хүн база
бүгүдеге сөглеп каалы:
Кайгамчыктыг
совет чондан төрээн ооллар,
Гагарин дег,
маадырлыг болбайн канчаар!
Удавас-даа,
шапкынчының соонда өөрү
Улам бедип,
улам ырап
кылыйты бээр.

С. ПЮРБЮ.

Сорук киирди

Октаргай делгеминче бир-ле дугаарында ужудуушкун кылган совет майор Юрий Гагаринге мээң тудугжу байырымны чедирерин «Шын» солун редакциязынган диледим. Бистиң улуг Төрээн чуртувус социалистиг күрүне кылдыр төрүттүнгениниңден эгелээш, амыдыралчы улуг базымнары-биле өртемчейни магададып келген болгай. А бо хүннерни көрүүлерем, космосче база-ла Совет Эвилели бир дугаарында бүзүрелдиг хартыгазынга төлептиг оглун олуртканы эргиттирген.

Мындыг онза чуртта, чаагай үеде чурттап турарымга өөрүшкүмну илередир сөс тыппас-тыр мен. Бирги кварталдың бүдүрүлге планын бистин бригада 106 хуу күүсеткен.

Юрий Алексеевич Гагаринниң бо ажыдыышкыны бистерни улам-на сорук киирди. Май Бириниң байырлалынга ажыл-ишчи ужуражырыбиле апрельдиң планын ажыр күүседир сорулганы салдывыс.

С. САНДАН,
«Тыва тудуг» трези.

ЮРИЙ АЛЕКСЕЕВИЧ ГАГАРИН.

СЕҢЭЭ ЧААГАЙ АЛДАР!

Ленинчи комсомолдуң, Коммунистиг партияның доруктуруп, кижизиткен оглу коммунист Юрий Алексеевич Гагаринниң «Восток» деп космиктиг корабльже олурупкаш, бистиң Төрээн чуртувус — улуг Совет Эвилелиниң кадыыр, маскалыг кызыл тугун — тайбыңның түгүн, ооң сүлде-демдээн бөмбүрзекти эргилдир кишкитпишаан, тускай айыткан совет черинге чедиишкинниг чаагай ээп хонупканынга чүрээмниң, мага-бодумнуң ханызындан өөрүп байырлап тур мен.

Совет чаштарның, школачыларның болгаш аныяк өскенниң мындыг кайгамчык аас-кежиктиг магалыг үеде чурттап турарынга оларның адашелери болгаш кырган-өөнүктер амыравас, чоргаарланмас аргазы чок. Олар Юрий Гагаринниң изин истеп, угун дөзеп, өртемчей делгеминде планеталар аразынга чоргаар аргыжыл, кандыг кайгамчык маадырлыг чоруктарны кылбас дээр боор.

1961 чыл, ооң апрель он ийниңи хүнү, бистиң Төрээн чуртувустуң төөгүзүнге—календарьга чыжыр алдын-биле кезээ-мөңгеде бижиттинип демдеглеттинер.

Мурнакчы совет эртем, техниканың кайгамчык угаангыр эртемденнеринге, уран-дарган инженер-техниктеринге болгаш ажылчыннарынга магалыг алдар!

Кижи төрелгетенниң бүгү төөгүзүнде бир-ле дугаар кайгамчык маадырлыг чорукту кылган, Коммунистиг партияның шынчы оглу, өртемчейни шиңгээдип алганының баштайгы пионери, совет маадыр Юрий Алексеевич Гагаринге чаагай алдар! Ооң өг-булезинге изиг байыр!

М. БИЧЕ-ООЛ,
пенсионер.

Кайгамчык-ла-дыр

Кичээл эткен соонда бистиң № 5 комнатаның уруглары чедип келириви ске радиовуска онза дамчыдылганың медээзин берипкен... Бистерден шимээр-даа кижи чок, томаанныг деп командылап каан дег турупканывыста, октаргайже бир-ле дугаар ужудупкан совет кижиниң дугайында СЭТА-ның дыңнадынын дамчыдарга өөрээнивистен куспактаннып, ошкажыл, танцылап, кожавыс өрээлдерге барып, кайгамчык чедиишкинниг совет эртемниң чайынначак тишлелгезин мактап, байырывысты чедиржип турдувус.

Бистер 16 кижи бо чылын Кызылдың № 2 ортумак школазының 10-гу клазын доозар, сөөлгү доозукчулары бис. Төрээн школаны доосказ, колхоз будүрүлгезинге ийи хире чыл практикалап ажылдаш, улаштыр дээди өөредилге черинче чоруп, кижи эмчизи деп чаагай атты чедип алыр сорулгалыг мен.

Бүгү оруктар ажык, аас-кежиктиг-биле шылтынган бистиң Төрээн чуртувуска кандыг-даа эртемни чедип алырының оруу ажык. Маадырлыг херекти кылган Юрий Алексеевичиге эң эки кадыкшылды күзедим.

О. МААЖЫК.
онгу классы.

ЧАСКЫ ҮЕДЕ ШАКТЫҢ ҮНЕЗИ ЧЫЛДАН АРТЫК

Дүвүреңниң ховузунда

Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чылы» колхозтуң Дүвүреңде трактор-хову бригадазының кежигүннери (бригадири Монгуш Өлей-оол) часкы тарылганы кыска хуусаада, бедик агротехниктиг деңнелге эрттирер дээш күзениишкинниг ажылдан турарлар.

Бригада бо чылын 4000 га хире тараа культураларын тарыыр болгаш амга чедир 951 га черни лущениелээн, 772 ганы илиртээн болгаш база ол хире черни дыгый бастырган, 245 га чер андартынган. Сөөлгү хүннерде тараа чажылгазы түлүктеп эгелээн.

Бригаданың механизаторларының аразында калбарган социалистиг чарыш, Май 1-ге СЭКП ТК-ның Кыйгырыглары, ол ышкаш совет эртемнин чедиишкиннери кижи бүрүзүн күш-ажылчы сорук киирген. Өөрүнге үлегержээн көргүзүп, хүн-бүрүнүң нормазын ажыр күүседип турарларның саны көвүдээн. Чижээ, тараа чаштырыкчызы коммунист Куулар Бүрбүлдей «ДТ-54» трактор-биле хүнде 35 га чер чаштырар тургаш, 70 ганы чаштырып турар. Чаштырыкчы Монгуш Манзат-оол, лущениеде Ондар Байыр, черни дыгый бастырып турарлар: Ховалыг Кержекпен, Донгак Бопа, чер чарыкчызы Монгуш Даңзы-Белек олар 1,5—2 норманы күүседип турарлар.

Оларның хову турлаанга чеде берген кижи ында бүгү ажылдың таарыштыр тургустунганын дораан-на эскерип каар. Дүнеки ээлчегде ажылдаан эштерин солууру-биле хүндүскү ээлчегниң механизаторлары чер чырып орда-ла чоруптарлар. Оларның эртенги чемин аныяк кыс, повар Бичиңмаа өй-шаанда белеткеп турар. Механизаторлар агрегаттарже чоруптар үеге чедир суг сөөртүкчүзү Төмүр-оол болгаш кывар-чаар материалдар дажыглакчызы, чолаачы Оюн-оол олар боттарының кызза чогуур хүлээлгелерин кылып четтигипкен турарлар.

Ол бригаданың кежигүннери бүгү бар аргаларны таарыштыр санап көргеш, 2930 га черге чорутса чогуур, эрте чажар тараа культураларын апрель 24-ке чедир доозар—деп хүлээлгени алган ажылдап турарлар.

ЧУРУКТА: Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чылы» колхозтуң мурнакчы тараа чаштырыкчызы К. Бүрбүлдейниң агрегады чаштырылгада. Ғырыкыда К. Бүрбүлдей. Сөзү болгаш фотозу А. Аирнин.

Чаагай дүжүт дээш

ЧАДААНА. СЭКП Төп Комитединиң январь Пленумунуң шиитпирлерин боттандырбышаан, «Чыраа-Бажы» совхоз (директору эш А. Турген-оол) часкы хову ажылын чедиишкиннинг чорудуп турар. Тараажыларның ажылдаарынга таарымчалыг байдалды тургускан. Хорумнуг-Кежигде болгаш Дагыр-Шемиде хову турлагларын багай эвес дерээн, ында столовиялар, кызыл булуң база ажылдап турар. Ак-Хаяда чаа хову турлаан немей тургускан, ында ниити чурттала бажыңын кылган, чемненилге черин тургускан. Турлагларда культура-массалыг кижизидилге ажылын, беседа болгаш номчулганы организастап турар.

Чаагай дүжүттү өстүрүп алырынга совхоз элээн хемчеглерни ап турар. Чижээ, 597 гектар кур шөлдерниң хараганын туруп арыглаан. Сугат бугаларын чогуур өйүнде белеткээн, ам 50 кижини суггарылдада быжыглаан, олар 350 ажыг гектарны суггарган. Бо талазы-биле Телгер-оолдуң звенозу 220 ажыг гектарны суггарып, мурнакчы болуп турар. Часкы суггарылда-биле муң ажыг гектарны хандырарын звеноолар хүлээнген, ажылдап турар.

Совхозтуң механизаторлары сөөлгү хүннерге чедир 3100 гектарның шыгын базырып илиртээн, 763 гектарны лущениелээн, чазын удур андарган шөл 1070 гектар ажып турар. Бо хүннерде ажыл нормазын доктаамал ажыр күүседип, үлегерлиг ажылдап турарлар хөй. Чижээ, «ДТ-54» тракторларның башкарыкчылары К. Шактар-оол, Д. Монгуш, Д. Ондар олар эзлчедге 50 гектарның орнунга 75—100 гектар чедир илиртеп турар. Аңгыс андарарының хүн нормазы 7 гектар, а Өктек-оол, Доржу, Хайынгырбаа, Ак-Суге болгаш Н. Монгуш олар 10—20 гектарны чарып турар.

КУБА ЧЕРДЕН ХОЛУҢАР ЫРАДЫҢАР!

Полиграфчылар бир үн-биле деткээн

Дүүн, апрель 19-та дүштеки чапсар үезинде область типографиязының ажылчыннары болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылары Кубаже чепсектиг халдаашкын-биле холбаштыр Совет чазактың Медеглелин СЭКП Кызыл хоорком-унуң секретары С. Байыр-оол таныштырган.

Митингиге чүве чугаалаан парлакчылар А. Попова, А. Лукин, учётчик М. Муренкова болгаш өске-даа полиграфчылар Куба Республикага удур кем-буруулуг бо халдаашкынга удурланган боттарының киленин чаңгыс эп-сеткил-биле илередип, Совет чазактың медеглелин изин-биле деткээн.

Саттынык чы америк колонизаторлар Куба черден холуңар ырадыңар, Кубадан чепсегленген америк шериглерни доп-дораан үндүрерин санал берген кижи бүрү шынгыы негээн.

Куба улус тиилээр

Революстуг Куба республикаже америк империализминиң ыдалааны саттынык чы чалчаларның халдаанының дугайында медээ мөң киленнээн сагыш-сеткилимни хайындырды.

Бистиң улуг Төрээн чуртувус эртем-техниканың шылгарыңгай ажыдыышкынын кылып, делегейниң бүгү улустарын болгаш күрүнелерин тайбынче кыйгырып турар бо магалыг үеде Американың Каттышкан Штаттары болгаш ооң чалчалары Куба республикаже агрессияны организастааны эң-не бужар болгаш арын-нүүр чок-тур.

Кубаның маадырлыг хостуг улузу ылавыла тиилээр, агрессорлар буурап дүжер дээрзинге бүгү совет улус бүзүрелдиг, чүге дээрге делегейниң күчүлүг социалистиг системазы, тайбыңга ынакшылдыг бүгү чурттар болгаш улустар Кубаның маадырлыг улузунуң талазында. Бир эвес агрессорлар боттарының ханныг үүлгедиин соксатпас болза бистиң чуртувус, бүгү совет улус Кубаның улузунга ақы-дүңмалышкы холун сунуп, агрессорну чылча шаварынга бүгү талалыг дузаламчыны оларга көргүзеринге белен.

Революстуг Кубаже халдаашкын кылган америк империализм болгаш ооң саттынык чы чалчалары түгле куба улуска эвес, харын бүгү-ниити тайбынга кыжаныгны кылганнар. Совет улус, ылангыя Ада-чурттуң Улуг дайынының киржикчилери бистер, дайын деп чүл, амгы үеде ооң үржуктары кандыг болуруп дээрзин эки билир бис. Мынчангаш хостуг болгаш революстуг Куба республикаға удур агрессияны доп-дораан соксадырын шыңгыы негеп тур бис.

— «Кубадан эрте дээрге холун ырат, агрессор!»—деп бүгү совет улустуң шыңгыы негелдезин деткип, анда бодумнуң үнүмнү каттыштырып тур мен.

Н. МАКАРЕНКО.
Совет Эвилелиниң Маадыры, пассажирлер АТК-зының начальниги.

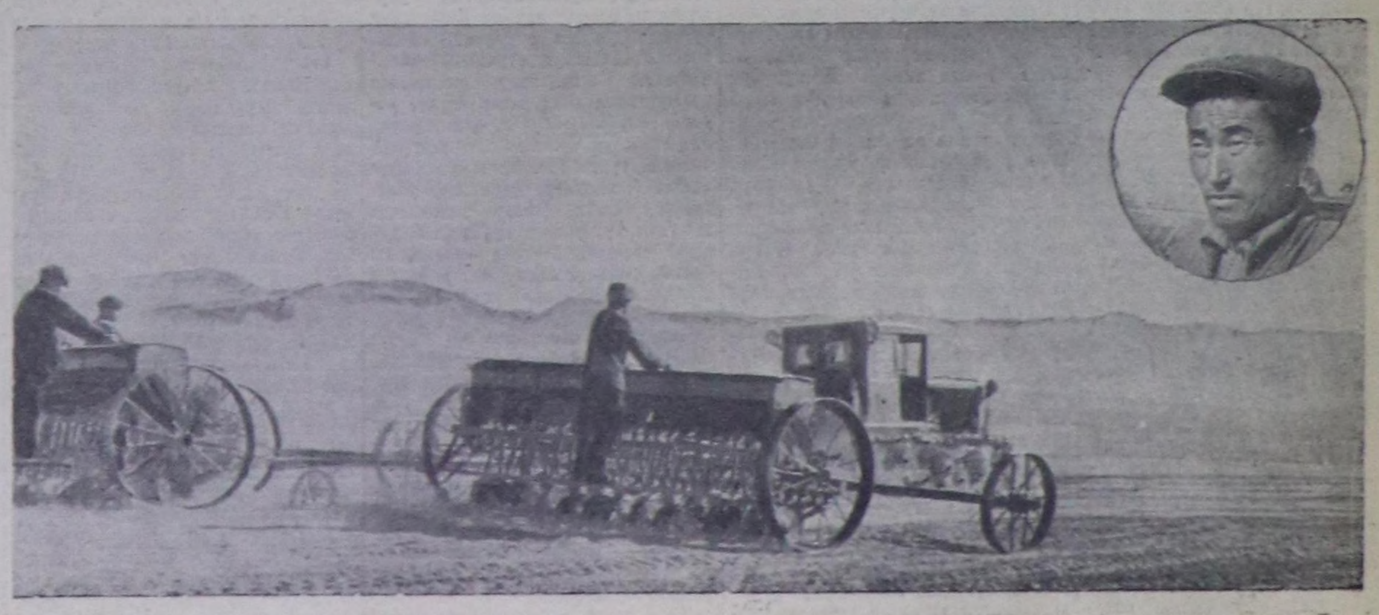

ПАРТИЯНЫҢ XXII СЪЕЗДИЗИНГЕ УТКУШТУР

СЭКП ТК-НЫҢ ЯНВАРЬ ПЛЕНУМУНУҢ ШИИТПИРЛЕРИН БОТТАНДЫРАР ДЭЭШ!

Партияның XXII съездизинге күш-ажылчы белектиг ужуражыр, СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга боттандырар дээш Барыын-Хемчик районнуң көдээ ажыл-агыйынның ажыл-ишчилериниң ап чорудуп турар хемчеглерин «Шын» солуннуң бо арнында чырыткан.

Чедип алыр чүүлдеривис

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин амыдыралга боттандырар талазы-биле «Шекпээр» совхозтуң ажыл-ишчилери 1961 чылда тодаргай хүлээлгелерни алган. Ажыл-ишчилер хүлээлгелерни алырда, өткен чылдың дуржулгазын, четпестерин, частырыгларын база өренип көргеннер.

Совхозтуң Аянгаты салбырында хойжу Саая Бораштаан 1960 чылда төрүүр 100 хойга онааштыр 131 хураганны камгалап алган. Чеди чылдың үшкү чылында 100 хой бүрүзүнден 135 хураганны доруктурарын, бир хойдан-на 2 кг дүктү кыргыырын ол хүлээнген. Ам төрээн 212 хоюндан 213 хураганны менди камгалап алган. Саанчы коммунистер Оржак Бычылдай, Сыгыр Куулар олар өткен чылын инек бүрүзүнден 1700-1700 литр сүттү сагганнар. Ам бо чылын олар бир инектен-не 2000-2000 литр сүттү саар дээш сорук киришкиниг ажылдап турарлар.

Хоочун хаван ажаакчызы Оржак Өлепаа өткен чылын кол төрүүр хавандан 14 хаван оглун алган, бо чылын хаван бүрүзүнден-не 15-ти алырын хүлээнген. Механизатор эш Артис-оол кукурузаның ногаан массазын 100 гектарга тарааш, га бүрүзүнден 300 центнер дүжүттү алыр сорулганы салган.

Төрээн партиязының XXII съездизинге белек кылдыр совхозтуң коммунистери, ажыл-ишчилери бар курлавырларны болгаш аргаларны санап көргеш, бо чылын бода малдың баш саның 2250 баш, оон иштинде инектерни—775, хойну—24800, хаванны — 250, кушту—6000 баш чедир өстүрер деп шиитпирлээн. Саар инек бүрүзүнден 1500 литр сүттү, бир хойдан-на 2 кг дүктү, төрүүр дагаадан 70 чуурганы, 100 хой бүрүзүнден 110 хураганнарны, төрүүр бир хавандан-на 12 хаван оолдарын алган турар.

Өткен чылдарда малдың уксаазын сайзырадырын чедир үнелевейн келгени кончуг хомданчыг. Экижиттинген инектер, нарын дүктүг хойлар совхозта кончуг эвээш, ынчангаш мал ажылының продуктулуу дыка чавыс. Малдың уксаазын сайзырадыр ажылче чогуур кичээнгейни салыр ёй келген. Бо сорулганы күүседир дээш симменталь уксаалыг буга-биле чурттуң инээн хайнакташтыр тарып боозадырының ийи пунктузун совхозка тургускаш, ажылдадып эгелээн. Баштайгы үеде 80 ажыг инектерни тарып боозаткан. Эрте төрээн шыырак хойларны баян-талачыларның үлегерин ёзугаар чылда ийи оолдадыр дээш эдержилгеге киирип, хамыктың мурнунда тарып боозадыр тургай бо чылын 1500 баш немелде хураганнарны алыр ажыл ам эгелей берген. Хой ажылының механизастаттынган бригадаларын организастаар бис. Күрүнеге 424 тонна эштти, 200 тонна сүттү, 37 тонна дүктү, 975 тонна тарааны чеди чылдың үшкү чылында садар бис. Ылангыя эшт садар хүлээлгени күүседири элээн нарын болурун барымдаалааш, 375 баш бода малды, 5600 баш хой, өшкүнү сериин, көктүг, шыктыг Улуг-Актың, Мунгаш-Актын, Баян-Колдуң тайгаларынче организастыг одарладыры көрдүнген. Сүт саалдазын көвүдедири-биле эшт-сүт угланыышкынныг инектериң коданнарын, санын көвүдедир бис.

Чинге-нарын дүктүг хой ажылын сайзырадырының хемчеглерин совхоз боттандырар. Ынчангаш Алтайның чинге дүктүг кошкарлары-биле чурттуң хоюн хайнакташтырар, хой ажылының структуразын эде көөр хемчеглерни бо чылын боттандырарын совхозтуң коммунистери, хойжулары шиитпирлээн.

1961 чылда тарылга шөлүн 6100 гектар чедер, ооң иштинде тараа культуралары—3600 га, кукуруза—440 га, картофель—90 га болур. Ол ышкаш үнелиг чаа культура болур чигир свёклазын 30 гектарга тарыыр. Бедик дүжүт алырынга суггарылганын эргежок чугулазын өткен чылдарның куду түннелдери көргүскен. Ынчангаш 3500 га суггаттыг шөлге кол тараа культуразы болур кызыл-тасты, чигир свёклазын, кукурузаны, ногаа аймаан тарыыр. Үрезин чаштырылгазының мурнунда 1000 га черге суггарылганы организастаар дээш Кара-Дөң бугазын, Эдегейнин кол бугазын, Арыг-Бажының бугазының суун ажыглаар ажылды амдыгааштан эгелеп чорудуп турар. Кукурузаны 3 участокка үзүп тарыыр дээш аныяктарның механизастаттынган үш звенозун тургускаш, оларны удуртуруп партком кежигүнү Сангыы, коммунистер Лопсан, Начын оларга дааскан. Кукуруза шөлүнде 2000 тонна өдекти төккен. Үнелиг культура болур чигир свёклазын Кооп-Кежигнин, Кара-Дөңнүң суггаттыг, эки хөрзүннүг шөлдеринге тарыыр. Ол ышкаш ногаанын, картофельдин га бүрүзүнден 85 центнерден өрү дүжүттү алырын хандырар хемчеглерни чорудуп турар.

Үстүнде хүлээлгелериниң, ажылдаттынган хемчеглериниң чедишкини хамыктың мурнунда масса-политиктиг болгаш организакчы ажылдан хамаарыыр. Ынчангаш совхозта партия комитеди бригадаларда, фермаларда партгруппаларның ажылын бедик деннелге тургузарынче, совхоз бүдүүлгезинге коммунистернин мурнакчы ролүн хандырарынче кичээнгейни күштелдирип турар. Совхозтуң бүдүүлге участоктарында 60 ажыг агитаторларны быжыглаан ажылдан турар. Ылангыя агитаторлар Барыңмаа, Начын Куулар, Быжыны олар эки түннелдиг ажылдап турарлар. Партком-нуң чанында партийжи-контрольдуң 4 комиссияларын тургускан.

Маадырлыг совет улус, ооң алдарлыг оглу—Совет Эвилелинин Маадыры Юрий Гагарин октаргайже орукту эгелээн 1961 чылда бүгү хүлээлгеривисти төлептиг күүседир, бүгү бригадаларны, фермаларны мурнакчылар болдурар ужурлуг бис.

О. МАНЗЫРЫКЧЫ,
совхозта партком секретары.

ФЕРМАНЫҢ МУРНАКЧЫЛАРЫ ЧУГААЛАП ТУР

Эш А. Хертек.

Совет улустуң алдарлыг оглу Юрий Гагарин октаргай делгеминче маадырлыг баштайгы ужудуушкунну кылгаш, келген мындыг магалыг үеде улам күжениишкинниг ажылдаарын бүгү совет кижилер күзеп, Төрээн чурттунуң күчүзүн быжыглаарынга салыышкынын киирип турарлар. СЭКП-нин XXII съездизинге күш-ажылчы белектиг ужуражыр, партия Төп Комитединиң январь Пленумунуң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга боттандырар, мындыг магалыг болгаш өөрүнчүг хүннерде улам дээре ажылдаар дээш бо чылын бодумга быжыглаан 15 инектериң бирээзинден-не 1700 кг сүттү саарын хүлээнген мен.

Саанчы ажылынга дуржулгазы эвээш кижите ол сан дээрге, бедик хүлээлге дээрзин билир мен. Ынчалзажок, алдынган хүлээлгени чүгле долдур эвес, харын ажыр күүседип болур аргалар бар. Ол аргаларның бирээзи чүдел дизе, мурнакчы саанчыларның дуржулгазын, мергежилин, аргазын хандыр өөренип көөрүмде, шинээдип алырымда, ону херек кырында ажыглаарымда болур. Ындыг мурнакчы кижилер, дуржулга бистин фермавыста база бар. Ылангыя совхозтуң хоочун саанчыларының бирээзи эш Куулар Хажыт өткен чылын бир инектен-не 1700 ажыг кг сүттү сагган, а СЭКП-ниң XXII съездизинге алдар кылдыр 1800 кг сүттү саар дээш шудургу ажылдап турар.

Менээ мурнакчы саанчы эш Хажыт дузалаарын, мурнакчы саанчы болдурарын хүлээнмишаан, менээ практиктиг арга-сүмезин хүн бүрүде берип, мени деткип турар. Чангыс сөс-биле чугаалаарга, ол бодунуң дуржулгазын менээ дамчыдып, ажылымга бергедей бээримге дузалап сагыш-сеткил талазы-биле сорук киирип турар. Бо ажыл шагда эгелээн. Бо чылдың баштайгы кварталында нормам 120 хуу күүсеткен мен. Ол дээрге, мурнакчы саанчының дузазы-биле мээн баштайгы чедишкиним-дир. Серпуховчуларның болгаш Чөөн-Хемчикте «Октябрь 30 чылы» колхозтуң хойжуларының улуг эгелээшкинин—бүгү ажыл-ишчилерни, хойжуларны мурнакчылар болдурар дугайында көдүрген чугула айтырыын үүлдүг деп деткивишаан, бодувуска нептередир бис.

А. ХЕРТЕК,
ферманың саанчызы.

Эш К. Хажыт.

Бистиң чуртувустуң социалистиг көдээ ажыл-агыйын улам ынай күүлүг көдүрериниң улуг программазын айыткан СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга чедишкиниг күүседир дээш Москва области Серпухов районнуң ажыл-ишчилери кайгамчык чугула эгелээшкинни көдүрүп үндүргенин солуннардан номчуп, радиодан дыннадым. Бүгү фермаларны, бригадаларны, ажыл-ишчилерни, ажыл-агыйларны мурнакчы болдурар, амдызында хожудап турарларны мурнакчыларның деннелинге чедир деткиир, оларга практиктиг дузаны чедирер дугайында серпуховчуларның көдүрген айтырыы кончуг үүлдүг болгаш чугула херек.

Серпуховчуларның патриоттуг эгелээшкинин бодумнун таламдан изии-биле деткээш, чүүү кылырын бодап көрдүм. Бир үүлүнде бодумнуң кады ажылдап турар эшөөрүмге дузалаарын шиитпирлеп алган мен. Төөгүлүг чеди чылдың үшкү чылында бедик көргүзүүлүг болур дээш бодумга тодаргай хүлээлгелерни алгаш, өткен чылын бир инектен-не 1700 кг сүттү сагдым. Бо чылын менде 15 инек бар. Төрээн Коммунистиг партиявыстың XXII съездизинге күш-ажылчы белектиг ужуражыр дээш бо чылын инек бүрүзүнден 1800 кг сүттү саарын хүлээнип алган ажылдап турар кижи мен. Серпуховчуларның үлегерин эдерип, бистиң фермада аныяк саанчы Хертек Шурага дузалап, аңаа арга-сүмем берип, ону мурнакчы саанчыларның деннелинге чедиринин шиитпирлеп алдым. Саанчы Хертекте ам 15 инектер бар. СЭКП-ниң XXII съездизинге төлептиг ужуражыр дээш эш Хертек бо чылын инек бүрүзүнден 1700 кг сүттү саарын хүлээнип алган.

Серпуховчуларның үлегерин ёзугаар фермада бүгү саанчыларга дузалаары—үр чылдарда саанчылап келген кижинин, мээн хүндүлүг болгаш дорт хүлээлгем-дир. Ол эгелээшкинни ёзугаар ажылдаарын массалыг эгелээринче районнуң бүгү саанчыларын кыйгырып тур мен. Совет улус октаргай делгемин чаалап алган төөгүлүг 1961 чылда эң дээре ажылдаар ужурлуг бис.

К. ХАЖЫТ,
сүт-бараан фермазының саанчызы.

Эш Д. Кара-Сал.

Кара-Сал Дүктүг-уруг — Бижиктиг-Хая сүт-бараан фермазында мурнакчы бызаа ажаакчызы, совхозтуң хоочун малчыннарының бирээзи. Чаш бызааларны доруктур азыраар ажылды ол 1952 чылдан бээр кылып келген. Чаш бызааларны иезинге эмзирбейн доруктуруп өстүрер арганы совхозка ол эң-не баштай боттандырган. Ол депшилгелиг арганы шиңгээдип алыр дээш Кара-Сал бүгү күжүн харам чокка берген болгаш берип-даа турар.

Бызааларны иезинге эмзирбейн доруктурар арганы нептередип ажыглаан сөөлүнде фермада сүт саалдазы бедээн, бызааларның өлүп-хораар чоруу дүрген чайлаттынган, оларның немелде деңгилдези көвүдээн. Чижээ, эш Кара-Сал өткен чылдың декабрьдан бээр 70 ажыг бызааларны доруктурган, чаңгыс-даа хорамча чок. Ам ооң азыралында 48 бызаа бар. Бир хонукта оларның немелде дензизи 600 грамм. Ол бызааларны көөрге, ёзулуг молдургалар болган. А улгаткан бызааларны өске фермаларже бөлүктеп чорудуп турар.

— Инек ажаалдазында бир кончуг харыысалгалыг болгаш берге ажыл болза, чаш бызааларны менди хүлээп алыры, хорамча чок болгаш эки деңгилделиг доруктурары болгай. Чаш бызааларның эң айыылдыг дайзыны — өткектээр аарыг. Ону болдурбас дээш бүгү хемчеглерни ап турар бис. Бызааларны иезинге эмзирбейн азырап доруктурары өткектээр аарыгны болдурбазынга шиитпирлиг рольду ойнаан — деп, бызаа азыраарының депшилгелиг ол аргазының дугайын хоочун малчын чугаалап турар.

Чаш бызааларның аарывас, эки өзүлделиг болуру оларның таарымчалыг ажаалдазындан кол хамааржыр дээрзин ол база чугаалап турар. Чаа төрүттүнген шаралыг чаш бызааларны Кара-Сал хүлээп алгаш, оларның иелериниң аазын тускай норма ёзугаар үш неделяда эвискиктеп, ооң соонда сүттү ижиртип, норманы чоорту эвээжеткеш, өске чемнерни бызааларга берип турар. Серпуховчуларның болгаш баян-талачыларның патриоттуг эгелээшкинин эш Кара-Сал деткип, бодунуң дуржулгазын чүгле Бижиктиг-Хаяда эвес, районда өске-даа фермаларда бызаа ажаакчыларына дамчыдарын хүлээнген.

Д. ИРГИТ.

«Көдээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилери! Көдээ ажыл-агыйны чайгылыш чок улам ынай көдүрери—коммунизмни тургузарының эң чугула үүлү. СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин күүседири дээш демисежинер!»

(1961 чылдың Май 1-ге СЭКП ТК-ның Қыйгырыгларындан).

Бүгү-ле аргаларны ажыглаар

Октаргай делгеминче кижилиг, эң баштайгы спутник-корабльди ужудуп үндүргеш, Черге чедиишкиниг хондуруп, бүгү делегейге төөгүлүг улуг ужур-дузалыг маадырлыг чорукту совет эртемденнериниң, инженерлериниң, ажылчыннарының кылганы, совет улустуң алдарлыг оглу Юрий Алексеевич Гагаринниң деннелге чок маадырлыг ужудуушкуну «Барлык» совхозтуң бүгү эр, херээжен ажылчыннарының улуг өөрүшкүзүн болгаш чорааарланыышкынын болдурган. Октаргайже эң баштайгы ужудуушкунну совет кижиниң чедиишкиниг кылганынга барлыкчылар кайгамчык өөрүп, чеди чылдың үшкү чылының арткан айларында улам күжениишкиниг ажылдаарын, СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин амыдыралга эрестиг боттандырарын, партияның XXII съездизинге күш-ажылчы белектиг ужуражырын база катап бүзүреткеннер.

Хойжу эштер Оржак Кан-оол, Хомушку Шожул, Куулар Комбу, Монгуш Сүмбер-оол болгаш өскелер-даа бо чылын баштайгы ооладаашкынның хураганнарын менди доруктуруп алганнар. Совхозтуң төрээн 209 инектеринин бызааларының 99 хуузун камгалап алган. Бүгү хойжуларны мурнакчылар болдурар дугайында Чөөн-Хемчик районнуң «Октябрь 30 чылы» колхозта хойжуларның кайгамчык эки эгелээшкинин бистиң совхозтуң хойжулары бүрүн деткээн болгаш ук эгелээшкинни калбатырын шиитпирлээннер. Хойнун чылда ийи оолдаашкынын ограниастааш, хөй хураганнар алыр сорулга малчыннарның мурнунга салдынган. Бо чылын хойдан хөй хураганны менди алыр дээш чарышка хойжуларның 80 хуузу киржип эгелээн.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң төөгүлүг шиитпирлерин, мурнакчыларның зоналар аайы-биле болгулаан чөвүлел хуралдарынга эш Н. С. Хрущевтуң практиктиг эң чугула саналдарын амыдыралга чедишкиниг боттандырарынга мал ажылында бар бүгү-ле аргаларны, чаа чүүлдерни ажыглаарынче угланган хемчеглерни партия организациязы, совхозтуң дирекция чери, малчыннар ап чорудуп турар. Бызааларны инектерге чагыштырып эмзирер арга сүт саалдазын көвүдедиринге, сүттү чөп чарыгдаарынга, бызааларны дээре семиртип азыраарынга чугула ужур-дузалыг. Ону барымдаалааш, бызаа ажаакчылары эштер Сарыглар Күзен, Оржак Сержи, Хомушку Чыргал олар 162 бызааларны 81 инектерге чадыштырып эмзирип турарлар. Оларның бызааларының өзүлдезі кончуг эки болуп турар.

Малдың часкы ажаалдазы, ооң чаш төлүн менди алыры — бистин амгы үеде эң чугула сорулгаларывыстың бирээзи. Ындыг болза-даа, чүгле бөгүнүң дугайында сагыш салбайн, 1961 — 1962 чылдың кыжынга белеткелди амдыгааш-ан эгелеп чоруда берген бис. Инектерни баглаваан сула тургузуп азыраар болгаш саар депшилгелиг арганы калбаа-биле ажыглаар сорулга салдынган. Ону барымдаалааш, 150 инектер кирер механизастаттынган чаа кажаанын гудуун совхоз төвүнде дүрген темпилиг чорудуп гурар. Ол ышкаш Бижиктиг-Хая болгаш Аксы-Барлык фермаларын бүрүн механизастаарын бо чайын доозарынга белеткел ажылдарын ам чоруда берген. Чүгле мал ажылын эвес, харын көдээ ажыл-агый бүдүүлгезинде хөй күш кирер бүгү ажылдарны чоокку үеде бүрүн механизастаар дугайында эш Никита Сергеевич Хрущевтуң айтыышкынын амыдыралга боттандырар бис.

Мал ажылын хөгжүдеринге, ооң продуктулуун бедидиринге бир кол чүүл болза, малдың эки шынарлыг кажааларын тудуп алыры болур. Ынчангаш, Кызыл-Тайганың Шыдаякта, Аксы-Барлыктың Теннигг-Алаакта 100-100 баш аныяк инектер кирер 4 ол кажааларны ажылчыннар чоокта чаа тудуп дооскан. Эт бүдүүрерин көвүдедириинге хаван ажылының улуг ужур-дузазын СЭКП ТК-ның январь Пленуму болгаш Сибирьниң көдээ ажыл-агый мурнакчыларының Чөвүлел хуралынга чугаазынга эш Н. С. Хрущев онзалап айыткан. А хаван ажылын ёзулуг сайзырадырынга чем-суур, эки шынарлыг болгаш механизастаттынган кажаалар херек. Ону барымдаалааш, 80 хаван кирер механизастаттынган чаа кажаанын тудуун, эрги кажааны механизастаарын эгелей берген бис.

Малчыннарның амыдырал-чурттал га ажылын улам ынай өкижидер айтырыгны моон мурнунда совхозтуң дирекциячери, чамдык фермалар эргелекчилери эң четпес шиитпирлеп келгенин демдеглээри чугула. Төрээн чуртка хөй эштти, дүктү, сүттү бүдүрүп берип турар малчыннар дугайында сагыш салыышкын дирекция чериниң хүн бүрүде кичээнгейиниң төвүнге турар ужурлуг болгай. Бо чылын 10 чаа бажыннарны малчыннарга тускай тудуп бээр, а ол ышкаш шала кылдынган 22 бажыннарны ажыглалга киирер, Алгы-Шатта малчыннар турлааның төп ортузунга кульбаазаны, чунар бажынны, кудукту кылып эгелээн бис. Бижиктиг-Хая фермазынга кульбаазаны тургускан чорук ында малчыннарның культурлуг негелделерин хандырарынга чугула ужур-дузалыг болган.

Чаа чүүлдерни деткиир, ону совхоз бүдүүлгезинге нептередир галазы-биле ажылды амдаа четпес чорудуп турарывысты айтыр ужурлуг мен. Чижээ, бүгү ажыл-ишчилерни мурнакчылар болдурар дугайында серпуховчуларның патриоттуг эгелээшкинин амга чедир эң кызыы нептередип турар бис. Мурнакчы саанчылар, харын-даа фермалар кожазында хожудап турарларга дуза чедирер, оларны деткиир, мурнакчыларның деннелинге чедирер кончуг чугула хемчег бисте чүгле чаа эгелээн. Бызаа ажаакчызы эш Кара-Сал, саанчы эш Хажыт ышкаш мурнакчыларның дуржулгазын барык нептеретпейн келген бис.

Мал ажылын хөгжүдеринге, ооң продуктулуун бедидиринге тараа ажыл-агыйының улуг ужур-дузазын партия Төп Комитединиң январь Пленуму айыткан. Ынчангаш, бо чылын бисте, совхоз часкы тарылгага эрткен чылдаазындан дээре белеткелдиг ужуражыр турар. Ындыг болза-даа, техниканы септээринге Кызыл-Мажалыктың септелге-техника мастерскаязы (директору эш Абрамов) кончуг четпес дузалап турар. Техникага артык кезектер дилээрге, «Силерде септелге мастерскаязы бар эвес, чоор силер» деп харылаарынга эш Абрамов шуут чанчыккан. А райкүүском чамдык таварылгада ону деткип, эш Абрамов совхозка дуза чедирбейн, күрүне бүдүүлгезин хуу ажыл-агый ышкаш көрүп турда, ооң-биле эптежип келген. СТС-ке кылган септелгенин шынары эң чавыс болуп турар. Чижээ, № 10 тракторну совхоз аңаа септеткен, а ол трактор СТС-тен совхозтөвү четпейн үрелип калган. Оон ангыда септеткен 4 тракторларның моторлары орта ажылдавас болган.

Септелге-техника станциязының ажылында четпестерни шиитпирлиг чайладыр, совхозка септелге мастерскаязын тургузар дугайында айтырыгны шиитпирлээр ёй ам келген. Бүгү күштү салып, бо частың тарылгазын 8—9 ажыл хүнүнде доозар бис.

О. ТУГЕР,
«Барлык» совхозтуң директору.

ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРИВИС КҮҮСЕДИР БИС

Бистиң чуртувустуң социалистиг көдээ ажыл-агыйын улам ынай күүлүг көдүрериниң улуг программазын айыткан СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга боттандырар, партияның XXII съездизинге күш-ажылчы белектиг ужуражыр дээш Барыын-Хемчик районнуң бүгү коммунистери, ажылчы чоннары 1961 чылда—чеди чыл планының үшкү чылында тодаргай хүлээлгелерни алган.

1962 чылдың январь 1-ге чедир ода малдың баш саның 5200 баш, оң иштинде төрүүр инектерни 1960 чылдаазынга удур 16,4 хуу, хойну —62 мың азы 10 хуу кылдыр өстүрери көрдүнген. Эт бүдүүрерин көвүдедириинге күш эңди чугула курлавыр болуп турарын барымдаалааш, бо чылын районнуң совхозтарынга болгаш «Большевик» колхозка оон аш саның 11 мың чедирер сорулга алдынган. Оон-биле чергелештирилгеннерни ол ажылының дүрген орулга бээр дыры болуп турар ажылынче кичээнгейни салыр. Ынчангаш, бо чылын районга хаваннарының баш саның өстүрер, семиртир азыраар таазы-биле хемчеглерни совхозтарда өттандырып турар.

Мал ажылында кол сорулга—ооран хөй продуктуларны алыры. Ынчангаш бо чылын бир саар инектен-не совхозтарга 1500 кг, колхозларга—1200 кг сүттү, хой бүрүзүнден колхозтарга өртүмаа-биле 1,7 кг, совхозтарга—2,2 кг дүктү алыры өрдүнген. Партия, совет, профсоюз, комсомол болгаш ажыл-агый организацияларының ажыл-чорудулазын үнелеп көөрде, социалистиг хүлээлгелериниң күүселдезин олардың канчаар боттандырганын кол барымдаалаар дээрзин районнуң партия, совет болгаш хөй-ниити ажылдакчылары эки билип турар.

Социалистиг хүлээлгелерни алыры — ол дээрге, ажылдың чүгле эгези. Хамык ужур чүдел дизе, алдынган хүлээлгелериниң чедиишкиниг күүсеттиниң чугаажок хандырарында, мурнакчыларның дуржулгазын калбаа-биле нептередиринде, бүгү бар аргаларны, курлавырларны бүрүн ажыглаарында. Ону барымдаалааш, районнуң партия организациязы социалистиг чарыыты элээн боттуг удуртуп, организакчы ажылдарны күштелдирип турар апарган. СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң материалдарын, Сибирьниң көдээ ажыл-агый мурнакчыларының Чөвүлел хуралынга эш Никита Сергеевич Хрущевтуң чугаазын, ол чөвүлел хуралдың кыйгырыын районнуң ажылчы чоннарынга калбаа-биле таныштырган. Таныдылга ажылдарының үезинде совхозтарның болгаш «Большевик» колхозтуң ажыл-ишчилери боттарынга бедиткен хүлээлгелерни алганнар.

Мал болгаш чер ажылының продуктулуун бедидиринче орукту айтын берип турар мурнакчылар районда хөй. Чижээ, «Барлык» совхозтуң саанчызы эш Куулар Хажыт өткен чылын 1700 ажыг кг сүттү, «Большевик» колхозтуң саанчызы эш Кара-Сал Матпадак — 1750 кг сүттү инек бүрүзүнден саап алганнар. Бо чылын ол саанчылар СЭКП-ниң XXII съездизинге төлептиг ужуражыр дээш 1800 ажыг кг сүттү саарын хүлээнип алган улуг күжениишкиниг ажылдап турарлар. Районда сураглыг кадарчылар эштер Хомушку Байыр, Саая Бопур-оол, Куулар Комбу олар 1960 чылда чүс хойга онааштыр 110—130 хураганнарны менди доруктурганнар. Ол ышкаш «Шекпээр» совхозта хаван ажаакчызы эш О. Кара-кыс, «Барлык» совхозта эш З. Шаракматова олар хаван бүрүзүнден 14—15 хаван оолдарын өстүргеннер.

Ындыг болза-даа, СЭКП райкомунуң, партия организацияларының болгаш ажыл-агый органнарының талазындан мурнакчыларның дуржулгазын ам-даа кошкак нептередип турарын демдеглээр херек. «Большевик» колхозтуң мурнакчы саанчызы эш Матпадактың ажылының дуржулгазын амга чедир ёзулуг өөренип көрбээн, ооң чедиишкиниринин баажызы чүдел дээрзин тодаргай билбейн турар бис. Ол ышкаш мурнакчы бригадалар, фермалар, участоктар, ажыл-агыйлар кожазында хожудап турарларга практиктиг дузаны чедирер, деткиир ажылдарны бистиң районда амга чедир ёзулуг эгелевээн. «Барлык» совхозтуң Бижиктиг-Хаяда сүт-бараан фермазы (эргелекчизи коммунист эш Норбу-Самбуу) өске фермаларга бодаарга, дээре көргүзүглерлиг ажылдап келген хирезинде-ле, хожудап турар кожаларына дуза чедирбээн, ол чугула ажылды ам чүгле чаа эгелеп турар. Бүгү ажыл-ишчилерни мурнакчылар болдурар дугайында серпуховчуларның чаагай эгелээшкинин ёзугаар ол эң чугула чаа шимчээшкинни районнуң бүгү ажыл-агыйларынга колдуунда эгелээнин демдеглээр херек.

1961 чылда районнуң тараажылары, механизаторлары тарылга шөлүн 16900 га, ооң иштинде тараа культураларын 10500 га чедирер, тараа культураларының дүжүдүн гектардан ортумаа-биле 12 центнер чедирер. Картофельдин гектар бүрүзүнден 85 центнер, кукурузаның ногаан массазының —300-тен өрү, ногаанын—85 центнер дүжүдүн алырын хүлээнген. Чер ажылының дүжүдүн бистиң районга шиитпирлиг бедидиринге суггарылга системазының чугулазын барымдаалааш, Барлык бугазының дөрткү участогун бо чылдың ийиги кварталында ажыллалга киирип, барык муң гектар шөлдү немей суггарар. Ол ышкаш районнуң тарылга шөлүнде өске-даа бугаларның ашталгазын чорудар.

Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязының XXII съездизинге төлептиг ужуражыр дээш районнуң ажылчы чоннары бо чылын күүрүнеге 4 мың тонна тарааны, 1300 тонна эштти, 675 тонна сүттү, 119 тонна дүктү садар. Төрээн чурттуң мурнунга ажылчы чоннарның алган ол бедиткен хүлээлгелериниң күүселдезин чедиишкиниг хандырар дээш районнуң партия, совет болгаш ажыл-агый органнары элээн боттуг хемчегларни ажылдап кылган. Чижээ, бо чылын 1649 баш бода малды, 1315 хаваннарны районга тускай семиртир азыраар. Күрүнеге садар бир бода малдың ортумак деензизин 275 килограммдан, хойнуң—40, өшкүнүң — 30, хаванның—75 килограммдан өрү болдурарын чедип алыр сорулга салдынган.

Районнуң девискээринде одарлыг черлерни моон мурнунда чылдарда эң четпес болгаш шын эвес ажыглап келген. Бо чылдан эгелээш одар шөлдерин чеп ажыглаары чугула. Хамыктың мурнунда Улуг-Актын девискээринге малды чүгле чайын чайлагладыр эвес, харын чылдың кайыдаа эдлчээнде шөөр болгаш бода малды үргүлчү тургузарын «Шекпээр» совхозка боттандырар. Бо чылын совхозтарның болгаш «Большевик» колхозтуң бүгү малдарын чүгле бүрүн чайлагладып семиртир эвес, харын чайлагларда одарларны 2—3 удаа солуп көөр чорукту чедип алыр херек. Бо ажылдың планын чогаадып кылган, ынчаарга ол планны амыдыралга күүседири негеттинип турар. Механизаттынган хойжу бригадаларны тургузарынга белеткелди чорудуп турар бис.

Мал ажылының продуктулуун шиитпирлиг бедидиринің эгээртинмес курлавыры болур кукурузаның тарылгазын, чайгы ажаалдазын багай чорутканынан бистиң район гектардан чүгле 80 центнер дүжүттү өткен чылын алган кончуг бүүү чорукту моон соңгаар канчап-даа катаптап болбас ужурлуг бис. Бо чылын 1200 гектар шөлге кукурузаны, 50 гектарга чигир свёклазын тарыыры көрдүнген.

Кукуруза өстүрер звеноларының удуртукчуларын болгаш ол звеноларның составын партия райкомунуң бюрозунга, райкүүскомга бо чылын бадылаан. Ол-ла звенолар кукурузаны чазын тараааш, өске звеноларга мурнунда чылдарда ышкаш хүлээдип бербейн, чайгы ажаалдазын хандырганы, күскү дүжүдүн ажаап алырын база чорудар. Кукуруза звеноларының ажылының түннелин көөрде, тараан гектарны эвес, а күзүн ажаап алган дүжүдүн барымдаалаар. Бедик дүжүт дээш демисел ынчаарда ам эки түннелдиг болур.

О. АЛДЫН-ООЛ,
СЭКП райкомунуң секретары.

КУКУРУЗА, СВЕКЛА—ХӨЙ ЭШТ, СҮТ, ДҮК

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга чедиишкиниг боттандырарынга идепкейлиг киржир дээш Барыын-Хемчик районнуң комсомолчулары болгаш аныяктары боттарынга тодаргай хүлээлгелерни алган соруктуг ажылдап турар. Ол хүлээлгелериниң аразында кол черни кукуруза болгаш чигир свёклазын өстүрер дугайында хүлээлгеээлеп турар. Кукуруза дээрге—хөй эшт, сүт, саржат, чаг, дүк болур. Ындыг турбуже, бистиң район өткен чылын кукурузаның гектар бүрүзүнден үчүле 80 центнер ногаан массаны дөңгүп-ле алган.

Өткен чылдың ол улуг частырыын моон соңгаар болдурбас төлээде, ооң чылдагааныя айтыр херек. Кукурузадан чавыс дүжүттү чыл бүрүде бистиң районга ап келгенинин кол чылдагааны чүдел дизе, бистиң районнуң девискээринге ол улуг үнелиг культураның өспезинде эвес, а хову шөлдерниң, «кадын-хаанынга»—кукурузага чүректің ханызындан ак-сеткилдиг үнелелди чамдык ажыл-агый удуртукчуларының ам-даа илерет-пээнинде дээрзин ажыы-биле демдеглезе чогуур. Бир эвес кукурузаны агротехниктиг чурумнарны бүрүн сагып, бедик шынарлыг тарывышаан, чайгы ажаалдазын эки хандырар болзувуоса, гектар бүрүзүнден үчүле 300 центнер эвес, харын 500—700 центнер ногаан массаны Барыын-Хемчиктиң девискээринге ажаап ап болур. Өвүрүнү «Торгалыг» колхоз өткен чылын га бүрүзүнден 500 центнер ногаан массаны алган, а Өвүрүнү агаар-бойдус байдалында бистиң районнуң агаар-бойдус байдалы кукуруза өстүрериниң артык тазырымчалыг болгай.

Чигир свёклазы ышкаш чемишчидилгеня, чер хөрзүнүн хереглээр культуралар бистиң районга кончуг эки дүжүттү берип турар. Чижээ, турнепс деп культура кайы-даа совхозтуң девискээринде өзүп турар. Кукурузаның өңнүү — чигир свёклазын бо чылын бистиң районнуң аныяктары бир-ле дугаар 50 гектар шөлге тарыыр, ооң га бүрүзүнден 150 центнер чемиштиг дүжүттү өстүрер хүлээлгени алганнар. Совхозтарның болгаш «Большевик» колхозтуң тараажы, механизатор аныяктары чеди чылдың үшкү чазында 1500 гектар шөлге кукурузаны тараааш, ооң га бүрүзүнден 300 центнерден өрү ногаан массаны чеди чылдың үшкү күзүнде ажаап алыр сорулганы салганнар. Аңаа белеткел ажылдарын өткен чылдаазынга бодаарга, бо чылын дээре чорутган: механизастаттынган звеноларны баш бурунгаар тургускан, оларның составын СЭКП райкомунуң бюрозунга, райкүүскомга бадылаан, звено бүрүзүнге эки шынарлыг чер участоктарын, техниканы быжыглаан. Ол звеноларның ажылын түннээрде, тараан кукурузаның гектарын эвес, а күзүн ажаап алган центнер санын барымдаалаар деп дугуруушкан.

Коммунистиг партияның дайынчы дузалакчызы болгаш хүр күжү Ленинчи комсомолдуң кижизиткени Юрий Алексеевич Гагарин октаргай делгемиче маадырлыг ужудуушкунну чедиишкиниг кылып, бистиң ынак Төрээн чуртувусту бүгү кижи төрелгегенинің мурнунга улам-на алдаржыткан төөгүлүг 1961 чылда Барыын-Хемчиктиң комсомолчулары болгаш аныяктары кукурузадан, чигир свёклазындан бедик дүжүттү алырлар.

О. КОЙ-ООЛ,
ВЛКСМ райкомунуң секретары.

Машиналар орукче үнүп турлар

(Репортаж)

Часкы хову ажылдарының хайныышкыныг үезин областа эгелээн. Хову турлагларынче, тарылга шөлдериниче көдээ ажыл-агайының ажыл-ишчилери машиналар, тракторлар, механизмнер-биле бүрүн чепсеглеттингеш массалыг үнүүшкүнү чорудуп кирипкен.

Бо хүннерде областың көдээ ажыл-агый транспортунуң автобаазазында ажылдар хайныышкынныг үргүлчүлеп турар. Эртен дан-бажында-ла аңаа ажыл хүнү эгелей бээр. Областың колхозтарынче, совхозтарынче көдээ ажыл-агайның чаа техниказын, чемишчидилгелерни, артык кезектерни сөөртүп чедирери-биле автобаазаның хериминиң иштинден чолаачылар уурук-сууруктап хап үнүп-ле турлар.

Даштындан көөрге элээн эргижирей берген, ынчалза-даа моторунуң ажылдап турарының даажын дыннаарга безин таптыы сүргей, беш тоннаны сөөртүр «ЗИС-150» херим иштинден үнүп кел чор. Ону автобаазаның сураглыг чолаачызы, коммунистиг күш-ажыл бригадазы деп ат дээш демисежип турар чолаачылар бригадазының удуртукчузу Анатолий Иванович Галайко башкарып чор.

— Кайы үкче кагарың ол?— деп, хоочун чолаачы Шемарыкин ооң-биле дужаажып келгеш, айтырарга:

— Барын районнарже үрезиннер чедиреринм бо. Силер кайын келдинер, Алексей Иванович?— деп, Галайко удур айтырды.

— Абакандан келдим, чаа трактор эккелдим бо—дээш, холун чайбышаан, «орук-суур байырлыг, менди-чаагай» деп кагды.

Анатолий Галайко бодунга быжыглаан автомашиназы-биле ам 400 мун ажыг километрни капитал-септелге чокка эрткен. Ол дээрге черден айга чедир хемчээлдиң улуг чартыы-дыр, ынчангаш чолаачы өөрү Галайкону «космиктиг хемчээлге ажылдап турар кижи үве» дижип, баштактангылаарлар.

Областа Галайконуң эртпээни оруктар, чорбааны суурлар барык чок деп дидими-биле чугаалап болур. Тракторлар, көдээ ажыл-агайның механизмнери, тараа, чемишчидилге, тудуг материалдары дээш, черле чеже мун тонна чүүктерни, кайы хире ырак хемчээлдиг черлерге ол чедиргенин санаары берге. Бодунга онаашкан даалганы чогуур өй-шаанда күүсетпейн баар ындыг таварылга Галайкога черле турбаан. Ындыг болбас-даа ужурлуг, чүге дээрге ол Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязының кежигүнү, бодунуң мурнакчы дуржулгазын, төлептиг үлегерчижээн чер болганга көргүзүп, өскелерни чаа-чаа күш-ажылчы чедишкиннерже баштап, сорук киирип турар.

Часкы тарылга кампаниязының область хайныышкынныг эгелээн бо хүннеринде сураглыг чолаачы, коммунист Анатолий Иванович Галайко онза күжениишкиниг ажылдап турар.

— Партияның XXII съездизинге алдар болдурган социалистиг чарышка киржип тура, Галайко боду болгаш ооң бригадазының кежигүннери ажыл нормазын 150 хуудан куду эвес күүседири мырыңай чаңчыл болган—деп, ында партбюро секретары эш Чупрасова чугаалап турар.

Бедик будуруккүлүг, кызымаккай күш-ажылы дээш, эш-өөрүнүң дилээнге дыннангыр, ак-сеткилдиг чоруу дээш, кайда-ла берге болдур шак ынаар бир-ле дугаарында чүткүүр, бөгүнгү амыдыралды даарта улам байлак, чараш кылыр дээш кезээде оралдажып чоруур дескел чок, патриоттчу күзел-соруктуу дээш Галайкону автобаазаның коллективи хоорай Советиниң депутадынга чаңгыс үн-биле соңгаан.

Анатолий Иванович Галайко ышкаш шак ындыг мурнакчы кижилер автобаазада хөй. Оларның биреэзи — область сураглыг чолаачы, хоорай Советиниң депутады Иван Дмитриевич Былин. Ол ам үжен ажыг чылдар дургузунда үзүктелиишкин чокка автомашиналар башкарып келген. Назыхары улгады берген хирезинде-ле Иван Дмитриевич Былин кандыг-даа ырак-узак, берге оруктарга торулбайн, хат-шуурганныг-да-даа, чаъс-боранныг-да-да бодунга онаашкан даалгаларны ыяавыла өй-шаанда күүседип, айларның, кварталдарның планларын доктаамал ажыр күүсетпишаан, байлак дуржулгаларын, ажылга арга-мергежилин аныяктарга күзелдии-биле дамчыдып турар.

— Мээң чаасканаан эки ажылдааным дээрге анаа чүве-дир ол. Өске чолаачыларда азы бүгү коллективте байдал кандыг янзылыг турарыл? Сээң мурнакчы дуржулган өскелерге дуза болуп турар бе, ону хөй-ниитиниң чедишкини болдурар дээш тодаргай хемчеглер алдынып турар бе? Бир-ле дугаарында бо чугула айтырыглларже кичээнгей салыр херек— деп, Былин чугаалап турар.

Кайы-бир ырак оруктан шагзыраан, могап-шылагдаан ээп келгеш безин ол бажыңынче далашпас, а баштай автобаазаның девискээрин кезий кылаштагылап көргүлээр, чолаачылар-биле чугаалажып, оларга бодунуң сүмезин берип, өөрүнүң чедишкиннеринге өөрүп, четпестерин шыңгыы шүгүмчүлеп кааптар мындыг.

Иван Дмитриевич коллективте хөй-ниити ажылдарга идепкейлиг киржип турар. Автобаазада местком кежигүнү болбушаан, ол кижилериң билдириишкиннерин ак-сеткилдиг сайгарып, бергедээшкинге таварышканнарга болдунар-ла дузаны чедирер дээш кызымаккай чоруу-биле коллектив кежигүннериниң бедик хүндүткелин чаалап алган.

Бодунуң амыдырал чүрүттүлгазын, ажыл-хереэн, угаан бодалын ол мурнакчы чолаачы, ак-сеткилдиг, дыннангыр эш Төрээн чүрүтүнга, Коммунистиг партиязынга, чонның чаагай чүрүттүлгазынга бараан болдуруп турар.

Бо орук айтыкчылары мурнакчы кижилер дээрге автобаазаның бүгү коллективин күш-ажылчы улуг чедиишкиннерже сорук киирип турарлар. Автобаазада калбарган социалистиг чарыштың мурнакчылары коммунистер Алексей Колупаев, Борис Бухаров слесарь Павел Струков болгаш чолаачы Алексей Шемарыкин, Виктор Чугунов, Николай Клочко оларга коллектив кежигүннери чоргаарланып турарлар.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин чугаалажып көрүп тура автобаазаның коллективи он айларның онаалдаларын октябрь 17-де күүседир деп бедиткен хүлээлгени алган. Бирги кварталдың түннелдериниң алгаш көөрге, коллектив кежигүннери берген сөзүнге быжыы-биле ээ болуп турарлар. Чүүк сөөртүрүнүң талазы-биле квартал планы ажыр күүсеттинген.

Кежээликтей автомашиналар ыраккы оруктардан баазаның девискээринче ээп келип турлар.

— Экии, экии! Өөрже баар орук кандыг-дыр мон?

— Тас-ла-дыр, Космосче орук ажыттынып турда чер кырының оруктары чүге баксыраарыл ол— деп, чолаачылар баштак-биле чугаалашпышаан, машиналарын гаражка тургузуп кааш, даартага чедир дыштанып алыр дээш тарап чоруптулар.

Н. АНДРЕЕВ.

ССРЭ-ниң Европада кезииниң мурнуу-чөөн талазында ең байлактыг девискээрлериниң биреэзи болур Волга-Ахтубин шыныаазының болгаш Волга унунуң суг база чер курлавырларын чүмү-биле ажыглаарының төлевилелин С. Я. Жук аттыг «Гидро-төлевилел» институдунуң коллективи «Южгипро-суг ажыл-агайының» болгаш «Гидро-балык төлевилелиниң» киржилгези-биле чогаатканы.

Чурукта: Ол төлевилелдиң кол инженерлери С. Я. Жук аттыг «Гидро-төлевилел» институтта Волганың шыныаазынга кылыр ажылдарны чугаалажып турлар. Солагай талазындан: агроэкономиктиг салбырның начальниги В. Е. Панфилов, төлевилелдиң кол инженери П. Г. Гаганов болгаш кол инженер В. П. Ренева олар.

Семинар-практикум

Чоокта чаа Кызылга областың уруглар албан черлериниң ажылдакчыларының семинар-практикуму болуп эрткен. Ук семинарга уруглар яслилериниң болгаш уруглар садтарының ажылдакчылары областың район бүрүзүнден келгилээн. Школа назыны четпээн бичии уругларны кижизидериниң талазы-биле теоретиктиг лекцияларны, практиктиг кичээлдерни семинарның киржикчилеринге кылган.

Ылангыя уруглар эмчизи эш Худяшева «Уругларның халдавырлыг аарыглары болгаш аңаа удур демисел, база ап чорудар хемчеглер», эш Манзанованың «Уруглар садтарынга күш-ажылчы кижизидилге болгаш ада-иелер-биле ажыл», эш Мусихинаның «Часкы, чайгы үелерде уругларны оюнга кижизидери», эмчи эш Кабешеваның «Садтарга болгаш яслилерге уруглар чеминиң онза шынары» деп лекциялар солун болгулаан. Делегей байдалының дугайында лекцияны база дыннаанар.

Семинарның киржикчилери Кызылдың уруглар садтарының, яслилериниң ажылы-биле таныжып, а аңаа практиктиг кичээлдерни эрттиргилээн. Эртенги гимнастиканы кылырын, чугаа сайзырадырының кичээлин канчаар эрттирип турарын, уругларны хөгжүмге өөредип турарын көргеннер. Уруглар садтарында улуг бөлүктерде янзы-бүрү түүлдериниң хевирлерин пластилинден тудуп билир кылдыр өөредип, оларны күш-ажылга кижизидип, дежурныйлаашкынны чорудуп турары дыка солун болган. № 1 уруглар яслизиниң эргелекчизи эш Павленко, № 1 уруглар садының эргелекчизи эш Забоева ооң-даа өскелер боттарының ажылының дуржулгазын чугаалаан.

О. САЛЧАК.

МЕРГЕЖИЛДИГ КАДРЛАР НЕГЕТТИНЕР

Районнуң колхозчу ажыл-ишчилериниң болгаш ажылчыннарының, албан-хаакчыларның чаш уругларын төлептиг аажы-чанга кижизидип, өстүрүп доруктурар талазы-биле район төвүнден ацгыда колхозтар болгаш «Тээли» совхозтуң төвүнде ооң салбыр бүрүзүнде уруглар яслилери, садтар доктаамал ажылдап турар. Районда күрүнеиң долу хандырылгазында киирген 5 уруглар яслилери бар. Ында малчыннарның чаш уругларын күрүнеиң долу хандырылгазында киирген.

«Малчын» колхозта уруглар садының кижизидикчизи эш Долуу, ажаакчызы эш Чыпсыңмаа болгаш «Кара-Хөл» колхозта уруглар садының эргелекчизи эш Авыр-оол олар ажылынга кызымак, чаш уругларны кижизидер талазы-биле улуг мергежилдиг апарганнар.

Ынчалза-даа районда уруглар албан черлериниң эргелекчилерин болгаш кижизидикчилерин шын шилип алыр талазы-биле ажыл четпес тургустунган. Уруглар яслилериниң болгаш садтарының эргелекчилериниде нитиизи-биле 10 кижи ажылдап турар. Оларның иштинден үүгле 2 кижи ортумак эртемниг, а өскелери эге болгаш чеди класс дооскан эртемниг. «Малчын» колхозта уруглар садының эргелекчизи эш Насык-оол уруглар албан черин удуртур талазы-биле кандыг-даа билиг, дуржулга чок. Ол бодунуң ажылдаар хүлээлгезинче кирбейн, чүгле ажыл-агый эргелекчизиниң хүлээлгезин күүседири-биле өйлешкен. Ол-ла уруглар садында кижизидикчилер эштер Кавай, Таня чаш уругларны кижизидер хүлээлгезин эки билбейн турар.

Колхозтарда болгаш совхозта яслилеринде, садтарның ажылдакчыларының солчур чоруу хөй. Аңаа эргелекчилер, кижизидикчилер хүлээп алырда оларның эртемин, аңаа ажылдап шыдапкы дег байдалын өөренип көрбес, таварышкан-на кижини хүлээп алыр. Уруглар садының, яслилеринің эргелекчилериниң Кызылга болган семинарларынга «Мурнакчы» колхозтан үш чыл улаштыр үш аңгы кижилерни чоруткан.

Чамдык колхозтарның болгаш совхозтарның уруглар албан черлериниң септелгезин чогуур өй-шаанда эки шынарлыг чорутпайн турар. «Малчын» колхозта яслиниң септелгези чыл бүрүде-ле куду шынарлыг чорудуп турар. Яслиниң бажыны кончуг дапкыш болганындан уругларның ойнаарынга, чемненириңге таарымчалыг байдал тургустунмаан. Каргы көдээ күүском (даргазы эш Долума) яслиниң бажынын делгемчидип алгыдар дугайында чогуур хемчег албайн келген.

Райкүүском болгаш ооң улус өөредилге килдизи биче чаштарны төлептиг аажы-чаңга кижизидип шыдаптар билиг, мергежилдиг кадрлар-биле уруглар албан черлерин хандырып, септелгени эки шынарлыг чорудуп, ооң чамдык тудугларын алгыдып делгемчидер дугайында чогуур хемчегни ап, ооң ажылынче кичээнгейни доктаамал салыр ужурлуг.

С. ЧЕДЕР-ООЛ.

СЕРПУХОВЧУЛАРНЫҢ ЭГЕЛЭЭШКИНИ УЛАМ-НА КАЛБАРЫП ТУРАР

Бии-хемчилерниң бо хүннерде ажыл-херээ

Көдээ ажыл-агый продуктуларын хереглелден артыкка хөйнү будурерин дүрген чедип алыр деп СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирин болгаш эш Н. С. Хрущевтуң айтыышкынын күүседир дээш бүгү совет улустуң патриоттуг демиселиниң хүннеринде, ажылчы чоннуң чогаадыкчы бот-тывынгыр угаан-бодалынын, практиктиг ажыл чорудулгазының тывылдырганы серпуховчуларның эгелээшкини, бүгү чүрүттүр даагзыы ышкаш, бистин областың көдээ ажыл-ишчилериниң иштинге үүлдүгзүнүүшкүнү болгаш изиг деткимчени тып, улам калбарып турар.

Чөөн-Хемчик районнуң «Октябрь 30 чылы» колхозтуң хойжуларының дараазында, Бии-Хем районнуң «Кызыл тараачын» колхозунуң № 1 сүт-бараан фермазының саанчылары болгаш бызаа ажаакчылары серпуховчуларның үлегерин эдерип, ол-ла колхозтуң Билелигде сүт-бараан фермазын бодунуң деңнелинге чедиررин хүлээнгеннер.

Туранда ол ферма сүт саалдазының талазы-биле сөөлгү чылдарда областың колхозтарының ең дээредериниң биреэзи бооп келгени билдингир болгай. Ол фермага үр чылдарда ажылдап, бодунуң ажылының ёзулуг мастерлери болган бызаа ажаакчызы, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутады эш Завьялова, саанчы, область Совединиң депутады, коммунист эш Бичии-уруг болгаш өске-даа обласка билдингир ажыл-ишчилер ында ажылдап турар. Ол ферманы хөй чылдарның иштинде эш Доронин баштап келген. Бо дээрге бодунуң ажылынга бердинген, ону эки билир болгаш ниитиниң хереэ дээш бодунуң амыр-дыжын харавас, олут чок ажыл-ишчи кижилериниң биреэзи.

Билелиг фермазында байдал ооң өске. Билелигге эрткен чылга чедирле колхозтуң бруцеллёзтуг инектери туруп келген. Үүгле 1960 чылда ол инектерни таарыштыр саарып чок кылгаш, ында бүгү кажаа-хорааны арыглап дезинфексилээш, чаа, кадык инектерни коданнадып тургускаш, сүт-бараан фермазын организаастаан. Ынчангаш ында малчын кадрлар аныяктар, ажылдың дуржулга талазы-биле Туран фермазынга көөрде ындыг-ла байлак эвес бооп турар. Ооң чылдагааны-биле бо чылдың бирги кварталында ол ийи ферманың ниити сагган сүдүн ортумаа-биле бир инекке онааштыр алыр болза Билелиг фермазы Туранныындан дыка хожудап турар.

Бо дугайында Туран фермазының ажылдакчылары-биле, ооң эргелекчизи эш Д. С. Доронин-биле бистиң аравыста мындыг чугаа болган:

— Силериң № 1 сүт-бараан фермазының ажылдакчылары Билелиг феразының сүт саалдазын болдунар деңнелинге чедирери дээш ажыл кандыг хевирге боттандыртынарыл, Дмитрий Спиридонович?

Бистиң фермавыстын сүт саалдазы, мыйыстыг бода малдың уксаазын сайзырадыр болгаш өске-даа чамдык ажылдар талазы-биле үүгээр көргүзүглери бар. Ынчалза-даа районнуң колхозтарының чамдык фермаларының бүдүрүлге көргүзүглери ам-даа чавыс. Ындыг байдал бистиң колхозта-даа бар. Ындыг байдал-биле моон соңгаар эптежип олуруп болбас, ажылдың ең дээре арга-дуржулгаларын ниитинии болдурар деп партияның, эш Н. С. Хрущевтуң айтыышкынын бис күзел ханыышкыны-биле хүлээп ап турар бис. Ынчангаш бистиң колхозтуң биске чоок фермазы — Билелиг фермазын бодувустун деңнелиске бүгү тала-биле чедирер деп хүлээлгени алган бис. Ынчаар хүлээлгени алырын ферманың бүгү ажылдакчыларының хуралынга чугаалашкан. Маңаа холбаштыр бистиң ферманың ажылдакчыларының кол ажылы болза, кижилер-биле ажыл болур.

Ферманың дээре саанчылары боттары эзлчег-биле Билелиг фермазынга барып, инекти саарының, ажаан чемгерериниң, шын одарладырының талазы-биле дуржулгазын боду-биле аңаа ажылдап тургаш, ында аныяк саанчыларны өөредир бис. Ооң-биле кады, Билелигниң саанчылары бистиң фермаыска база доктаамал кээп, ферманың ажылдап турар ниити байдалы-биле таныжып турар болуурлар. Билелиг фермазынга бистин чорудар ажылывыстың ниити удуртулгазын бистиң ең дээре саанчыларывыстың бирээзи, ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң депутады, коммунист эш Бичии-уруг баштаар. Ооң аңгыда, эш Бичии-уруг ында сес аныяк уруглар саанчының мергежилинге өөредир деп немелде хүлээлгени база алган.

Бистиң ферманың ажылдакчыларының Билелигге ажылы үүгле сүт саары-биле кызыгаарланмас. Культурлуг чүрүтталганың, мергежил бедидериниң болгаш өске-даа айтырыг талазы-биле ажылды база чорудар деп дугуржуп алган бис. Ооң-биле чергелештир, бистиң сураглыг бызаа ажаакчывыс, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутады эш Завьялова бодунуң ажылының дуржулгазынга ында аныяктарны база өөредир.

Ол ферма аныяк ферма, ынчангаш ооң кодан инээниң кол составы тус чернии. Ынчангаш ол инектерниң уксаазын сайзырадырының ажылынга бис база дузалажыр бис. Бо дээрге шыңгыы оваарымчаны, улуг күштү, тода, нарын үчётту болгаш билиг, дуржулганы негээр харыысалгалыг ажыл. Бо талазы-биле бистиң оларга дузавыс улуг болур деп эш Доронин харыылаан.

— Уксаа сайзырадыр ажылга узун хуусаа негеттинер болгай. Ынчаарга Билелиг фермазының сүт-саалдазы силернии-биле деңнежиринге база ындыг үр үе негеттинер бе?

—Чок, ол ындыг эвес. Уксаа сайзырадыры чугула ажыл. Ону чугулалап турар бис. Ынчалза-даа сүт саалдазының талазы-биле амгы бистиң деңнеливисти Билелигниң чедип алырынга саар инектиң амгы составы-биле чедип ап болур арга бар. Бо дугайын Билелигниң мурнакчы саанчызы Сарыг-оол III кварталдың түннелинде колхозка бирги черни эзлээш, бүзүреткен. Кол чүве болза ажылдың арга-мергежилин сайзырангайжыткаш, инектиң чемгерилгезин, ажаалгазын шын тургузарында. Бо талазы-биле бис оларга боттуг дузалашпышаан, инектиң уксаазын сайзырадыр ажылды чорудар бис. Ооң-биле кады Билелигниң саанчыларын электри сагдырылгазының техниказынга өөредирин база хүлээнген бис деп ол чугаалаан.

* * *

«ӨӨК» СОВХОЗУНДА

Серпуховчуларның эгелекчи ажылын «Өөк» совхозтуң механизаторлары болгаш чамдык хойжулары база деткип, боттарының практиктиг ажылдарынга калбаа-биле нептередип эгелей бергеннер.

Совхозтуң бирги трактор-хову бригадазының механизаторлары ам үеде чер ажылының бедик культуразының бригадазы деп ат дээш демисежир деп шиитпирлээннер. Ооң составында 26 механизаторлар киржип турар. Оларда 17 янзы-бүрү маркалыг тракторлар болгаш өскедаа машина, техника быжыглаттынган. Ол бригада часкы тарылгага хереглээр бүгү техниканы бүрүн кылдыр белеткээн. Олар 4628 га черни тарыыр, ооң иштинде 3526 гага тараа культуразының тарылгазын чорудар, ооң иштинде 150 га кукурузаны база тарыырлар. Бригаданың мергежилдиг механизаторлары ол-ла бригадада чаа, дуржулга чоктарны шефке алган, чижээ, дуржулгалыг механизатор эш Холщин эш Потаповту, Михайлов—Семеновту, Тоспан — Шыырапты болгаш өске-даа.

Ындыг шефтээшкиниң түннелинде, бригадада хожудангай механизатор болгаш шынар чок, шын эвес болбаазыраттынган шөл шуут чок болур. Ооң аңгыда, бо бирги бригада совхозтуң ийиги бригадазын шефтевишаан, ону бодунуң деңнелинге чедиررин хүлээнген. Ындыг янзылыг, бирги бригада «бүгү кижи—чаңгызы, кижи бүрүзү—шуптузу» деп чаагай принципти боттандырып ажылдаарлар.

Бо часкы тарылга ажылын 7—8 ажыл хүннеринде доозар. Тараа культураларының га бүрүзүнден 15 центнер дүжүттү алыр болгаш ооң ниити чылдазын бо чылын 4600 тонна чедирер, чаңгыс чылдыг сигеннинг бир гектардан-на 18 центнер дүжүдүн алыр, 1962 чылдың тарылгазынга 1486 га черни, 3649 га ангысты бо чайын белеткээр, 15 ат күштүг трактор бүрүзүнге 450 га чымчак чер андарылгазынга деңнежир ажылды кылып күүседирин чедип алыр, тараа культураларының бот-өртээн планга көрдүнгениниң 10 хуу чиигедир, кывар, чаар материалдарның камналгазын нормазындан 10 хуу немей камнап алыр, күсүү тараа ажаап алышкынын 18—20 хонук иштинде бүрүн доозар — мындыг хүлээлгелерни алганнар.

Ооң аңгыда бригаданың кежигүнериниң ортузунга совет бедик моральдың, социалистиг ниити чүрүттүлгениң чүрумун хажытпас дээш, эргиниң хожудангай ажы-чаңчылдарның чүзүн-баазын хевирге илерээшкини-биле шыңгыы демисежирин олар боттарының бир кол сорулгазы деп көрүп турарлар. Оларның ажылында база бир чаа солун чүве болза, олар бүгү ажылын чоорту үчётчик чокка күүседиринче шилчип кирер деп белеткеп турар. Ооң-биле кады оларга быжыглаан тарылга шөлүнге бо чылдан эгелээш 1962—1963 чылдарда сигенни аралаштырып тарыыр тарылга эзлчештирилгезин долузу-биле шиңгээдип алыр деп бригада шиитпирлеп алган. Ол сорулга—оларның ажылынга кол черни эзлээр. Бо бригада чер ажылының бедик культуразының бригадазы деп ат дээш ам демисежип турар. Ол атты партияның XXII съездизиниң ажыттынарының бетинде чедип алыр. Ооң соонда коммунистиг күш-ажыл бригадазы деп ат дээш демисежир — мындыг сорулгалыг бис деп олар чугаалап турарлар.

Бригаданы коммунист эш Николай Васильевич Кузнецов баштап турар. Бо бригаданың эрес-дидим аныяктар колдаан кежигүннери боттарының мурнуунга салып алганы ол харыысалгалыг, улуг сорулгазын күүседип ыдаар дээрзинге бүзүреп болур.

«Өөк» совхозта коммунист эш Сюрюн Маадының мурнакчы хойжу өөгүлези серпуховчуларның үлегерин эдерип, ол-ла совхозтуң хойжузу эш Адыжок Михаилди бодунуң деңнелинге чедирер деп хүлээлгени алган, ам ажылдап кирипкен. Коммунист эш Н. Дербин Валентина Гаганованың үлегерин эдерип, хожудангай ажылдыг бригадаже бодунуң эки-туразыбиле бо чылын киргеш, барган коданында малдың чаш төлүнүн өлүр чоруун соксадырын ол чедип алган.

Бо бүгү болза бистиң коммунистиг партиявыстың, совет чазактың политиказын боттандырары дээш чаагай ажылдап, бистиң коммунистиг партиявыстың, совет чазактың политиказын боттандырары дээш чаагай ажыл херектиң демиселинче совет улустуң бот-тывынгыр чогаадыкчы чоруунун улам калбарып, политиктиг медерелиниң, идепкейиниң дүрген бедип турарының көскү хереченизи.

Чоннуң бо хайныышкынныг көдүрлүүшкүнүн өй-шаанда деткиири, аңаа шын улганыышкынны бээри, дузалаары болгаш улам хөгжүдери чер-черде партия, профэвилелдер болгаш комсомол организацияларының хүн бүрүнүң чугула ажылы.

Ындыг турбуже чамдык черлерде партия организациязының удуртукчу ажылдакчылары совет амыдыралдың дүрген агымындан хожудап турар. Чижээ, 1960 чылдың чазынында Бии-Хемде «Кызыл тараачын» колхозтуң Туранда № 1 сүт-бараан фермазының ажылдакчылары коммунистиг күш-ажылдың фермазы деп ат дээш демисежир деп шиитпирлеп алганнар. Ону ында партия организациязы, партия райкому деткээн турган. Баштайгы үеде партия райкомунуң ажылдакчызы эш Баранова оларның хуралын чыып, чамдык ажылдарны кылган. А ооң соонда ону кым-даа сонуургаваан, кандыгдаа ажыл чоруттунмаан, ынчангаш ол ферманың коммунистиг күш-ажылдыы деп ат дээш демисели ам кандыг-даа түннел чок болган. Ол ферма партия райкомундан улуг дизе-ле 2 километр хире черде туруп турар. Ол колхозта партия организациязында өске ажылдан хостуг секретарь база ажылдап турар. Ол хирезинде-ле ажыл-ишчилериниң чогаадыкчы инициативинден тыптып, улам калбарып турар коммунистиг күш-ажылдыы деп ат дээш демиселдиң шимчээшкинин доп-дораан деткип, дузалап, улам калбартыр талазы-биле ажылды Бии-Хемниң партия организациязы эрткен чылын четче хандырып шыдаваны-биле ол ам кандыг-даа түннел чок, харын барык «уттундуруп» калган бооп турар.

Чеди чылдың үшкү чылын бии-хемчилер, бүгү совет улус ышкаш, көдээ ажыл-агайны улам ынай сайзырадырының, күш-ажылдың будуруккүлүүн бедидериниң чаа күрлавырларын тыварының талазы-биле долу күш-биле, чаа түүлдерни дилеп, тып, улуг сорук киириишкиниг ужуражып турарлар.

Ол районнуң партия организациязы эрткен чылдагы частырыын өөренип көрүп, бо чылын ону катаптавас дээш удуртуланы улам тодаргайжыдып, кижилер-биле ажылды экижидеринче угланган хемчеглерни алыры чугула негеттинип турар.

К. АРАКЧА,

«Шынның» тускай корреспондентизи.

ЧААГАЙЖЫДЫЛГА

Кызылдың партия, ажыл-агый активиниң март төнчүзүнде болуп эрткен хуралы хоорайны чаагайжыдарының болгаш ногаанчыдарының шалыпчы айын апрель 1-ден май 1-ге чедир чорударын шиитпирлээн турган.

Ажылчы чон, Совет кижилер дээш, оларның амыдырал-чүрүттүлгазын улам экижидери дээш чорудуп турар бо чугула хемчегни хоорайның бүгү чүрүттакчылары изин-биле үткүп хүлээп алгаш, бо аразында массалыг субботникти ийи удаа организаастаан. Кудумчуларга, сад-сесерликтерге, бажыңнарның херимнериниң иштинде ашталга ам барык хүн бүрү чоруттунуп турар.

Боттарының девискээрлерин чаагайжыдар ажылды Кызылдың № 7, 9 школаларының, педагогика болгаш медицина үчилищелериниң, облюторебсоюзтуң садыг баазазының коллективтери болгаш чамдык өске-даа бүдүрүлгелер болгаш организациялар багай эвес чорудуп келген.

Моон-биле кады чамдык коллективтер чаагайжыдылганың ажылынга ам-даа киришпейн турарын хоорайның ажыл-агый удуртукчуларының апрель 12-де чыылган хуралы демдеглээн. Кызылдың горпозунуң № 1 чайнаязының үш хаът чүрүттүлга бажыңының база чамдык садыг черлериниң девискээрлери аштаттынмаан, алгы болгаш автосептелге заводтарының, Улуг-Хем ыяш-ажыл-агый чериниң девискээрлери ам-даа арыг-шевер эвес байдалда турар. Ындыг удуруктуң үргүлчүлеп турарының кол чылдагааны болза, ады үнген бүдүрүлге черлериниң удуртукчуларының, ында партия, профэвилел организацияларының талазындан чаагайжыдылганың хереэнче массаны организаставайн турары-биле тайылбырлаттынар.

Хоорайны ногаанчыдар талазы-биле бо чылын улуг ажылдарны чорудары көрдүнген коммунал-ажыл-агый черлериниң, тус-тус коллективтериң болгаш чүрүттакчыларның күжү-биле 67 мун дөс ыяштарны, 70 мун дөс чадан үнүштерни олуртур сорулга салдынган. Хоорайның сад-сесерликтеринге, албан черлериниң, чүрүттүлга бажыңнарының чанынга ниитизи-биле 1,5 млн. дөс чечектер база тарыттынар.

Хоорайның чаагайжыдылгазы болгаш ногаанчыдылгазы—ол дээрге күрүнеиң, бүгү-ниитиниң чүгула херээ болур. Ынчангаш бүдүрүлге, албан, организация, өөредилге черлериниң удуртукчулары, партия, совет, профэвилел, комсомол организациялары бо ажылды боттуг удуртуп, анаа хоорайның бүгү ажылчы чоннарын калбаа-биле киириштирери хандырары чугула.

С. ЛОПСАН.

Кызылчылар төрээн хоорайының чаагайжыдылгазы дээш ажылга идепкейлиг киржип турарлар. Ажыл шагының сөөлүнде болгаш суббота, улуг хүннерде хоорайның кудумчуларынга ажылдаан кижилерни бо-ла көрүп болур.

ЧУРУКТА: Механизация училищезиниң курсантылары Ленин кудумчузунуң чаагайжыдылгазында ажылдап турары.

Фотозу П. Гольцовтуу.

Тудуг звенозунда

Чүрүттүн амыдыралында кандыг-бир онзагай болуушкуннуда, улуг байырларны-даа күш-ажылчы ажыл-херек-биле уткып демдеглээри совет кижи бүрүзүнге чаңчыл болган.

Шак ындыг күзел-сорук-биле Чадаанада септелге-техника станциязының тудугжулары чүрүттап, ажылдап турарлар. Петр Андреевич Мухага удуртқан бригада бо хүннерде СТС-тин материалдыг суурун кылып тургузар ажылда хаара тутпаан. Техника станциязының амгы конторазының чанында чаа, чуксуг чыт думчукка тулуп кээр. Тудуп турар бажыңның ханазы хүн бүрү бедип, балды болгаш хирээнин чарышкан шимээн-даажы үзүктел чокка улажып турар.

Бо чаа тудуг болза СТС-тин конторазы-дыр. Тудугжулар үүгле чаа контора эвес, станцияның инженер-техниктиг ажылдакчыларынга, ажылчыннарынга ниити чүрүттүлга бажыңын база кылып турар. Ам эш Монгуш Бумбага удуртқан чеди кижи составтыг звено 6 өрээлдиг ниити чүрүттүлга бажыңын тудуп турарлар.

— Звено кежигүннери бо чүрүттүлга бажыңының тудуун, ханазын салырын, кырында ооргазын колдуунда доозуп турар, ооң иштики бызаннап дериир ажылын Май 1-ниң байырлалынга уткуштур доозар сорулганы салган ажылдап турар — деп, эш Бумба чугаалап турар.

Д. ЕНДАН.

Элегес-Аскының шахтёр суурда ажылчыннарның уруглар садында ажы-төлү хөглүг чүрүттап, агаарлап, ойнап турарлар. Оларның адаиези ажылдаар черлеринге шөлээн ажылдап болурлар. Оларның уругларын сагыш човашгыр ажаакчылар ажаап доруктурып турар. Бичии уруглар арыг агаарлыг черлерге селгүүстеп, бойдустун чараш хевирлерин көрүп, өске-даа ажыктыг үүлдерни кылып турарлар.

Чурукта: уругларның чайганып, ойнап турары.

ГАГАРИН — БО АТТЫ БҮГҮ ДЫЛДАРДА ЧУГААЛАП ТУРАР

АМЕРИК АГРЕССОР, КУБАДАН ХОЛУҢ ЫРАТ!

Тайбың болгаш депшилгениң эрге-ажыы дээш кылдынган маадырлыг чорук

Совет улустун алдарлыг оглу Юрий Алексеевич Гагариннің октаргайже ужудуушкуну делегейнің хөй-ниитизиниң кичээнгейин амдаа хаара тутпушаан. Бүгү-ле чурттарның парлалгазы, ангы-ангы үзел-бодалдарлыг болгаш политиктиг угланыышкыныг солуннар-даа тайбыңның болгаш депшилгениң эрге-ажыктары дээш Советтер чурттунун денневир чок маадырлыг чоруунун дугайын бүдүн-бүдүн арынарга долдур парлап турар.

Октаргайже кижиниң эң-не баштай ужутканынга холбаштыр кылган парлалга конференциязының соонда үнген чехословак солуннарның бирги арыннарында ол дугайын өн тодаргай бижээн. Солуннар Ю. А. Гагариннің портреттерин болгаш ужудуушкунга ооң белеткенин турганының дугайында ангы-ангы чуруктарны парлап үндүрген. Чехословак солуннар шуптузу баштайгы космонавтың чугаазын долузу-биле парлагылааш, Ю. А. Гагарин бодунун улуг маадырлыг ужудуушкунун Төрээн чуртунун болгаш совет улустун ат-алдары дээш, СЭКП-ниңээлчеглиг XXII съездизиниң алдары дээш кылганын демдеглээн. Коммунизм тургузун турар чурттун делегейге төөгүлүг ужур-дузалыг бо улуг тиилелгезин чоннун кайгамчыктыы-биле магадап турар үүлдери солуннарның арнында мурнунгызы ышкаш калбаа-биле бижиттинген.

Ю. Гагариннің маадырлыг чоруу болза бүгү совет улустун тиилелгези-дир деп «Руде право» солун бижээн.

Черден октаргайже кылдынган баштайгы базым — социалистиг ниитилелдин, кижиниң шылгарангай үгаанының тиилелгези-дир деп «Обрана лиду» айыткан.

Бөрө хоорайның соведи ук хоорайның бир кудумчузун совет кижиниң октаргайже тиилелгелиг ужудуушкунунга алдар кылдыр адаар деп шиитпирлээн. Ол болза хоорайның эң чаа, эң-не эки кудумчузу.

Праганың Вацлав шөлүнде Чехословак-совет найырал эвилелиниң делегелге залында октаргайже кижиниң баштайгы ужудуушкунунун дугайын чугаалап турар делегелге ажыттынган болгаш аная дыка хөй кижилер чыглып, сонуургап турар.

Венгрияның парлалгазы, радиозу, телевидениези аажок улуг болуушкунга сонуургалды долузу-биле хандырар дээш «Восток» деп космиктиг корабльдин ужуушкунунун дугайында чаа-чаа үүлдерни дыңнадып, ону бүгү делегейде канчаар көрүп турарын тодаргай медээлеп турар. Юрий Гагариннің парлалга конференциязын чүс-чүс мүн венгрлер телевизорларның экраннарындан көрген болгаш ол дугайын венгр солуннар шуптузу база катап дыңнадып бижээн. Кижи төрелгетеннин шаг-шаандан тура күзеп-бодап чораан үүлү социализмниң тиилелгелиг хөгжүлдезиниң ачызында боттанып авгалыг болганын «Непсава» солун демдеглээн.

Марокконун неделя санында үнер сеткүүлү «Аль-Истикляль» Юрий Гагариннің улуг портредин көргүспүшаан, «Орус улуска ура!» деп улуг эгениң алаанда октаргайже кижиниң баштайгы ужудуушкунунун дугайын парлаан. Бо шылгарангай чедиишкин орустарның эртем талазы-биле гениязының ачызында чедип алдынган деп ол сеткүүл бижээн. Амгы үеге чедир-ле кижиниң үгаан бодалының шиитпирлеп чалап турган айтыышын херек кырында боттандырган эртемденнер магалаашкыны болдурган. Орус улуска алдар! Чер бөмбүрээнин бүгү кижилерин каттыштырып турар бо тайбың тиилелгезинге бүгү улустар-биле кады өөрүп турар бис.

Эквадорнун президентизи Веласко Ибарра башкылар хүнүн байыр-лаанынга холбаштыр Китога үүве чугаалааш, совет эртемниң чаа тиилелгезинин дугайын колдады чугаалаан деп Пренса Латин агентилел дыннаткан. «Совет Эвилелинин бо тиилелгези — Совет Эвилелиниң политиктиг организастаашкынының херек кырында боттуг чоруун долузу-биле бадыткаан» деп, ол чугаалаан.

Президентиниң эквадор башкыларга чугаалааны: «бир эвес бо кайгамчыктыг тиилелгени топтап бодап көөр болзунарза, бир эвес Россия 100 чылдар мурнунда, ол хамаан чок 50 чылдар безин мурнунда кандыг турганыл дээрзин бодап көөр болзунарза, ол тиилелгенин аажок улуг чаагайын... билип каар силер».

Италияның солуннары Юрий Гагариннің парлалга конференциязының дугайында медээлерни парлаан. «Унита» солуннун бижээни болза:

Эң чугула болган үүл болза амгы үеде үүле социализмнин угшигни болгаш орукту шын айтып турарында, чогум-на ол тургузуг үнелиг үүлдерни чаа ёзу-биле көрүп, бүдүрүп турары болур. Баштайгы космонавт—коммунист дээрзи сеткил ханыышкынын болдуруп турар болгаш амгы үеде кижи төрелгетеннің депшилгезинин шимчедикчизинин күштерининг күүлүүн бадыткап турар-дыр.

«Аванти» солунга Пьетро Неннинин бижээни болза: «Кижи төрелгетенге октаргайже орукту ажыдар алдар Гагаринге таварышкан, ынчангаш ол ажыдыышкын Христофор Колумбаның ажыдыышкынындан-даа артык улуг түңнелдерге чедирип болур-дур».

«Паэзе» солуннун бижээни: «Бо маадырлыг чорук-биле Совет Эвилели үүле эртем талазы-биле улуг тиилелгени эвес, харын-даа улуг демократтыг тиилелгени база чедип алган-дыр, үүле дээрге ол ужудуушкуннун эгезинден тура төнчүзүнге чедир ону башкарып чораан кижини эң үнелеп көрүп турган. Бо кайгамчыктыг төөгүлүг болуушкуннун минута бүрүзүнде Юрий Гагарин эң кол черни эзлеп турган...»

Америк солуннар совет космонавт Юрий Гагариннің дугайында дыңнадыгларын фото-чуруктары-биле кады эң көскү черлеринде тайылбырлап биживишаан. «Нью-Йорк Уорлд телеграмм энд сан» солун бодунун бирги арнында дөрт колонкага парлаан мындыг эгени берген: «Чер дугайында космонавттың чугаалааны: «Ол дыка-ла кайгамчыктыг чараш көстүр-дүр». Ол ышкаш ужудуушкуннун бичии-ле мурнуу чарыында Гагариннің улуг фотографиязын «Известия» солундан дүжүрүп парлаан.

«Нью-Йорк пост» солун бирги арнында Гагариннің ужудуп үнер мурнунда чада кырында турар фотографиязын көргүскеш, үшкү арнында «Космосттан баштайгы сөстер — кандыг кончуг кайгамчык чараш чоор» деп эгениң адаанда парлалга конференциязының дугайында дыңнадыгны парлаан.

ССРЭ-нин Иранда элчин черинге хөй-ниитиниң хөй санныг төлөлекчилери: ажылчыннарның, интеллигенцияның, студентилернин, Иранның үлетүүр-садыг бөлүктериниң төлөлекчилери байыр чедирип кээп турар. ССРЭ-нин хамаатызы Юрий Гагариннин кижи төрелгетеннин төөгүзүнге чаа үе-чаданы ажытканынга кызыгаар чок магалап турарын олар шуптузу кээп илередип турарлар.

Иранның политиктиг ажылдакчызы, план организациязының улуттукчузу турган бир кижи СЭТА-ның корреспондентининг айтырыгларынга харыызынга мынча дээн: «Совет эртемниң болгаш совет күүнениң маадырлыг чоруун болгаш чедиишкинин ханызы-биле магадап тур мен. Совет кижилернин соулгаже чайгылыш чок үүткүү болгаш коллективтиг ажыл-ижи кижиниң кандыг-даа күзел-соруун боттандырып шыдаар дээрзин Черниң баштайгы эдеринчизин Совет Эвилели бир-ле дугаарында салып үндүрген соонда меңээ билдингир апарган».

Бахтар агентилелдиң корреспондентизинге Кабул университединин директору Мухамед Асгарның медеглээни: Совет эртемденнер октаргайже баштайгы кижини ужудуп үндүргеш, аажок улуг чедиишкинниг болган. Бо болза таварылга болган чедиишкин эвес-тир. Совет Эвилели бодунун чуртунун экономиказын сайзырадыр болгаш совет улустун амыдырал деннелин бедидер дээш 44 чылларның дургузунда дыка хөй күштерин үндүрген болгай деп ол демдеглээн. Ол салган сорулгазын чедип алган-даа. Эртемниң болгаш техниканың хөгжүлдезинин талазыбиле чедип алган ооң деннели баштайгы космиктиг корабльди баштайгы космонавт кижи-биле ужудуп үндүрер арганы берген болгаш ол, черге амыр-менди дедир кээп хонупкан деп Асгар онзалап демдеглээн.

Лондоннун солуннары Юрий Гагариннің парлалга конференциязының дугайын биживишаан, ооң космиктиг корабльче кирип бар чорда тырттырган улуг фотографияларын база парлаан. 7 миллион экземпляр тираж-биле үнүп турар «Ньюс оф Уорд» солун бодунун үүлүнде мынча деп бижээн: «Орус космонавттың улуг-чаагай чедиишкининге байыр чедирип тур бис. Совет эртемденнерниң болгаш техниктиг тускай эртемниглерниң кылган улуг ажылыжынге алдар болгаш мактал».

«Санди пикториэл» солуннун демдеглээни: «Юрий Гагарин болза бүгү делегейге... тоо-быдаргай сандааан нацияларлыг турган планетаны кыдыг-кызыгаар чок чангыгаай кылдыр каттыштырган делегейге хамаажып турар». Ол солун англи чазактың Юрий Гагаринни маадыр-аалчы кылдыр Англияже чалаарынче кыйгырган. Октаргайны шинчилээр талазы-биле ССРЭ-нин чедиишкиннериниң дугайын тайылбырлап бижээш, «Обсервер» солун Каттышкан Штаттарга октаргайже кижини ужудар талазы-биле чаржыр дээн ораалдажыышкыннарын ара соксадырын сүмелээн.

«Октаргайже баштайгы ужудуушкунну кылган кижиниң — Юрий Гагариннің скульптура тураскаалдарын кажан-бир шагда сайзырангай чуттарга шуптузунга тургускан болурун» «Рейнольдс ньюс» солун бодунун үүлүнде медеглээн.

Ламасканың парлалгазы Совет Эвилелинин бо кайгамчыктыг чедиишкинин база-ла дыка бедин-биле үнелеп турар. «Октаргайже баштайгы ужудуушкун делегей политиказынга чаа эге үрезинни болдурган төлээле, чепсегленишкинни эндере бүдүреви дээрге ажык чок чорук-тур дээрзинге Барыын чуктун политиктиг ажылдакчыларын совет эртемденнерниң улуг чедиишкини бузуредир ужурлуг» деп «Ан-Наср» солун бижээн.

Делегейниң өске-даа чуттарының парлалгалары Юрий Гагариннің парлалга конференциязының дугайын калбаа-биле онзалап чырыткан.

(СЭТА).

Латин Американың херээженнери Кубаны деткип турар

МЕХИКО. (СЭТА). Мексиканың, Төп Америка чуттарының болгаш Кариб далайның районунун херээженнериниң бирги конференциязы бодунун ажылын ында дооскан. Түңнел декларацияны база бүгү-ниити тайбың болгаш Куба-биле эп-сеткил каттыштырылгазы, экономиктиг хосталга болгаш ооң херээженнериниң амыдыралынга салдары, Барыын бөмбүрэектиң херээженнериниң конгрезинге белеткел талазы-биле үш резолюцияларны үүлдүгзунун хүлээп алган. Ол конгресс 1962 чылдың июль 26-да Кубага болур ужурлуг.

Конференцияның киржикчилери Кубаже соңгу-америка империализмниң халдаашкынын шиитпирлиг буруу шапкан болгаш Кубаның революциязы-биле эп-сеткил каттыштырылгазын илергейлээн. Декларацияда айтып турары болза: «Кубага удур агрессия — ол дээрге, Латин Американың бүгү улустарынга удур агрессия-дыр, а Куба революциязын камгалаары — бистиң келир үевисти камгалааны ол болур».

Конференция бүгү латин-америка чуттарда шериг баазаларын, ылангыя Гуантанамода баазаларны доп-дораан узуткаарын негээн.

Бүгү Латин Американың херээженнериниң каттыжышкынын моон соңгаар тургузар сорулга-биле чурт бүрүзүнге херээженнериниң чангыс аай организациязын тургузарының эргежок чугулазын хүлээп алган резолюцияларда демдеглеп турар.

Конференцияның доозулганы-биле холбаштыр Мехико хоорайга митинг болган.

Кубадан холуң ырат!

МОСКВА, апрель 17. (СЭТА). Бүгү делегей бойдусту ашкан улуг тиилелгени байырлап, октаргайже кижиниң ужудуушкунун тайбынның херээнге шылгарангай салыышкын кылдыр көрүп, өөрүп турар бо хүннерде америк доллар-биле азыраттырган дээрбечилер хостуг Кубага удур интервенцияны эгелээн. Ак сеткилдиг кижи бүрүзү — ол эртемдеи азы ажылчын, эмчи азы тараачын, ак азы кара кештиг-даа бол, бир эвес ооң ак сеткилдиг чүрээ соп турар болза, телеграфтың дамчыткан дүвүрээзиниг медээзин дыңнааш, киленнел турар.

Фидель Кастронун удуртулгазыбиле куба улустун чаа амыдырал дээш демисели хөй кижилерге үлегер-чижек болу берген. Кубалар оран делегейниң кырында бүгү-ле кижилерниң хостуг база боттарының хосталгазы дээш демисежип турар кижилериң ынакшылын чаалап алган. Куба революцияның баштайгы үре-түңнелдери болза, тараачыннарга чер, бүгү улуска бижик-билик, школалар, хлеб болган дээрзин билир бис. Ханын төп, куш-ажылын үндүрүп тургаш чедип алган ол улуг чаалап алыышкынарже ам атнүүр-даа, алда-даа чок дээрбечилернин боттарының чепсээ-биле чепсеглээн америк реаксылыг бөлүктер халдап турар-дыр.

Аныяк Куба Республиканың күжүнге, ооң солдаттарының эрес-маадырлыг чоруунга, ооң хамаатыларының туруштуг чоруунга бүзүрээр бис. «Кубадан холуң ырат!» деп киленнээшкининг сөстер чер бөмбүрээнің бүгү черлеринде дыңналып турар, хостуг Кубаның улузунче акыдуима дузаламчының холу чер болгандан сундунар.

Семен КИРСАНОВ,
Латин Американың чурттары-биле найыралдың болгаш культурлуг кады ажылдажылганың Совет Ассоциациязының оралакчы президентизи.

Кыдат улустун килеңи

ПЕКИН. (СЭТА). «Жэньминь жибао» солуннун апрель 17-де мурнуку үүлүнде бижээни: Кубаның тайбың хоорайларын араатанзыг ёзу-биле бомбалаан чорук, Куба улуска ажыыбиле халдаашкынның үүлгедиишкини болгаш бүгү делегейниң тайбынынга шыңгыы кыжаныышкын-дыр. Кыдат улус болза делегейниң бүгү-ле тайбынга болгаш хосталгага ынакшылдыг улустары-биле кады АКШ-тың бо агрессчи үүлгедиишкининге шыңгыы килеңнээнин болгаш күштүү-биле удурланганын илеретпес аргазы чок.

Кубага удур АКШ-тың агрессчи үүлгедиишкинин бүгү делегейниң тайбынга ынакшылдыг улустары бүрүү шаап турар деп айыткаш, ол солун: Кубаның маадырлыг улузун кыдат улус шиитпирлин-биле деткип турар деп бижээн.

Куба улус бодунун улуг демиселин чорударда чаасканзыравас деп «Дагун бао» айыткан. Ооң талазында бүгү социалистиг лагерь, Латин Американың улустары болгаш делегейниң тайбынга ынакшылдыг улустары туржуп турар. Кубаның улузунун шынныг демисели тиилелге-биле доостур, а Кубаның дайзыннарының чимзениишкиннери буурап дүжер дээрзин кыдат улус билир деп ол солун айыткан.

Империализмниң үүлгедии

БЕРЛИН. (СЭТА). Куба Республикаже агаар дээрбечилериниң халдаанын Герман Демократтыг Республиканың хөй-ниитизи шыңгыы бүрүү шаап көрүп турар. Кубаның тайбын хоорайларын бомбалааны дээрге АКШ-тың империализминиң кем-бүрүүлүг үүлгедиишкини болган деп «Нейес дейчланд» солун айыткан. Куба улустун херээн камгалааны дээш демиселге Совет Эвилели болгаш ооң-биле кады тайбынның бүгү лагери деткимчени көргүзер деп ол солун бижээн. Кубаның хосталгазын болгаш тайбыны камгалаарының эң идегелдиг магадылалы ол болур.

«Юнге вельт» солуннун бижээни: АКШ болза Кубага удур үүлгедиишкиннери-биле Каттышкан Нациялар Организациязының Уставын бир чыл ажыг үенин дургузунда үреп келген. Эрткен субботада үүлгеттинген агаардан халдаашкынга өлгеннер болза америк чазактың тура-соруунун түңнели-дир деп ол солун медеглээн.

Чоокта чаа Кубаның найысылалы — Гаванада ажыттынган «Куба сойгалап тур» деп делгелгеде амгы үенин автоматтары, винтовкалары, пулеметтары, миномёттары, танкага удур боолары көргүстүнген. Ында америк империализмниң Кубага удур ажык агрессиязын кажаар белеткээнин тодаргайы-биле көргүскен.
Чурукта: делгелгеле америк чепсектер.
Фото Пресса Латин агентилелдин.

Лаоста дүвүрээзин

ХАНОЙ. (СЭТА). Патет-Лаонун болгаш чазак шериглериниң улуг тиилелгелериниң түңнелинде үймээнчилериниң эжелинде турар лаос найысылал—Вьентьянның чуттакчылары хунгун-не чус-чузу-биле хоорайдан дезип чоруп турар апарган. Ооң ужурундан Носаван-Бун Умнун үймээнчи сүлчээзи хоорайның чүгле бөдүүн чуттакчыларынга эвес, харын-даа хаан чөвүлелиниң кежигүннеринге, депутаттарга, дээди эргелиг дүжүметтерге безин хамааржып турар дужаал чарлааш, оларның хоорайдан үнүп чоруурун хоргдаан.

«Лаостун үнү» радионун дамчытканы-биле алырга, ам удавас Вьентьянга үүле өскерликчилер болгаш даштыкы чөвүлекчилер артар. Үймээнчилер боттары безин дүвүреп турар апарган. Министерстволарның болгаш төп албан черлериниң хөй нуруузу Саваннакетче азы Таиландыже көшкен. Хоорайда Бун Умнун чалча чазаан төлөлээн куду дужаалдыг дүжүметчигештер арткылаан.

Анголода байдал

ПАРИЖ. (СЭТА). Кээп турар дыңнадыгларны ёзугаар алырга, португал колония Анголада байдал кедергей дүшкүүрлүг болуп артпышаан. Сөөлгү хүннерде ангола улустун тура халыжын үнген күштери португал колонизаторларга удур демиселди чуттун бүгү районнарында идепкейжиткен. Соңгу районнарда тура халыышкын чуттун мурнуу чүгүнче база нептерээн. Колонияның административтиг төвү—Луанда хоорайда дүвүрээзинниг, ол хоорайга колонизаторлар шериглериниң улуг күштерин тудар ужурга таваржып турар.

Дыңнадыгларда демдеглеп турары болза, тура халыкчыларның дайынчы чорудулгалары план ёзугаар организастыг чоруп турар. Колониалисчи шериглер-биле сөөлгү тулчуушкуннарга хунаап алган боо-чепсектер, ооң иштинде автоматтар тура халыкчыларда бар дээрзин база айтып турар.

Дыка хөй африкан солдаттар колонизаторларга бараан болурундан ойталап, боо-чепсээн холга тудуп алгаш, тура халыкчыларның талазынче кирип турар.

Анголаның улузунун национал-хосталгалыг шимчээшкинин базарын ораалдашпышаан, португал колонизаторлар шериглериниң чаа немелде күштерин колонияже чоруткан. Франс Пресс агентилелдин корреспондентизинин дыңнадып турары-биле алырга, Лиссабон биле Луанданың аразында агаар көвүрүүн тургускан. Португалияның агаар-шериг күштериниң болгаш хамааты ужар-чүүлдүн самолёттары Лиссабондан Луандаже шериглерни болгаш боочепсекти соксаал чокка дажыглап турар. Солдаттарны болгаш ок-чемзекти сөөрткен суднолар Португалиядан Анголаже далаштыг чоруп турар.

Анголаның бодунда колонизаторлар чуттун соңгу районнарында «арыглап аштаар чорукту» күштелдирген болгаш тудуп хоругдаашкынны массалыы-биле чорудуп турар.

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Африкада өске колония — Мозамбикте португал колонизаторлар база-ла хөлзеп турар. Юнайтед Пресс Интернейшнл агентилелдин корреспондентизинин Солсбериден дыңнатканын ёзугаар алырга, сөөлгү хүннериниң дургузунда португал эрге-чагыргалар Мозамбикте «айыыл чок чорукту хандырар талазы-биле хемчеглерни» дыка күштелдирген. Хоорайда тудуп хоругдаашкынны чоруткан.

Редакторнун хүлээлгезин күүседип турар Д. О. БЕГЗИ.

КНО-нуң Кол Ассамблеязында

НЬЮ-ЙОРК. СЭТА-ның корреспондентизи Г. Васильевтин дыңнатканы:

Апрель 15-те КНО-нун Кол Ассамблеязының пленуму Конгода байдал дугайында чугаалажылганы дооскан. Социалистиг лагерьниң чурттарының төлөэлери, а ол ышкаш Африканың болгаш Азияның хөй-хөй чурттарының төлөэлери ол африка республикада болуп турар халаптыг үүлгедиглернин дугайын чугаалап турганнар. Конгонун девискээриниден бельги шериг болгаш чартык шериг ажылдакчыларны доп-дораан үндүрерин, чуртту үсперлээр дээр ораалдажыышкыннарны чайладырын болгаш республиканың эрге-чагыргазының дээдги органы — парламентини доп-дораан чыылдырарын олар негеп турган. Бо айтырыгны чугаалажып турда Лумумбаны өлүргениниң киржикчизи — Хаммаршельдиниң бужар овур-дүрзүзү бүгү кижилериниң мурнунга база катап улам тодазыбиле илереттинген.

Барыын талакы күрүнелериниң чамдык төлөэлекчилери боттарын «антиколониалисчи туруштут» кылдыр чугаалаарынга болгаш Африканың хосталып турар улустарының өөнүктери кылдыр көргүзеринге күзелдиг турганнар. Ынчалзажок чугаалажылга доозулган, бадылаашкынны чоруткан, бүгү-ле үүве мурнуку хевээр арткан. Конго улустун хосталгазы болгаш хамаарышлас чоруу дээш кымнар туржуп турарыл, империалистиг монополияларның тергиидээшкинин мөңгежидериче кымнар үүткүп турарыл дээрзи бүгү-ле кижилерге билдингир апарган.

Чогум-на харын барыын талакы чурттарның төлөэлери — бирги ээлчегде Бельгияның, АКШ-тың, Англияның, Францияның төлөэлери, а ол ышкаш «Конгонун төлөэлекчизи», 21 чурттарның төлөэлериниң киирген резолюциязының төлевилелинден Конгода аар-берге амгы байдалдың кол чылдагааны болза ол чуртта бельги шериг ажылдакчыларының туруп турары болур дээр дугайында үүлдү казып үндүрерин чедип алганнар. Бельгичилерни үндүрерин 21 хонук хуусаа иштинде боттандырарының эргежок чугулазының дугайында болгаш КНО-нун негелдерин күүсетпээн таварылгада Бельгияга удур эргежок чугула хемчеглерни КНО-нун алырының дугайында үүлдү резолюциядан казыр деп олар бадылаан. Хүлээп алдынган резолюция бодунун шериг ажылдакчыларын чайладып үндүрери-биле хемчеглерни алырынче Бельгияны кыйгырып турар. Социалистиг чурттар база Азияның болгаш Африканың хамаарышпас чурттары эң-не тодаргай бижиттинген үүлдерни төлевилелден казыырынга удур база резолюцияны ниитизи-биле хүлээп алыр деп бадылаан.

Ол ышкаш, бадылаашкынның машиназын ажыглавышаан, НАТО-нун чурттары Конго Республиканың чангыс эвин, политиктиг хамаарышпас чоруун болгаш чурт-девискээр талазы-биле бүрүн бүдүн турарын үрээр дээр кандыг-даа ораалдажыышкынларны чайладырын саналдап турар резолюцияның совет төлевилелин хүлээп албазын чедип алганнар. Конгонун парламентизин 21 хонук хуусаа иштинде чыылдырарын совет төлевилел база айыткан турган. Совет төлевилел дээш 20 чурттарның (социалистиг чурттар, Индия, Индонезия, Эфиопия, Гана, Цейлон болгаш Азияның база Африканың өске-даа нейтралдыг чурттары) төлөэлери бадылаан, 53 чурттарның төлөэлери удур бадылаан болгаш 17 чурттарның төлөэлери дадагалзаан.

Иштики айтырыгларны тайбын арга-биле шиитпирлээринче конго удуртукчуларны кыйгырып турар 17 чурттарның резолюциязын, Лумумбаның өлүрткен байдалдарын истеп көөр комиссияны тургузарын көрүп турар Цейлоннун, Гананың, Индияның болгаш Марокконун резолюциязын база хүлээп алган.

Апрель 17-де Конго Республикада байдалдың дугайында айтырыгны чугаалажып көөрү доозулган.

КОНГОДА БОЛУУШКУН

Чомбе „даштыкы шериглерин" көвүдедип турар

БЕЛГРАД. (СЭТА). Балуба аймактын улузу-биле Чомбенин «даштыкы шериглеринде» саттынык-чыларның аразында хан төгүүшкүннүг демисел Катанганың соңгу районнарында чоруп турар. Кабалода, Манонода болгаш Соңгу Катанганың өске-даа хоорайларында балуба дээр улус даштыкыдан саттынып келген араатаннарга удур маадырлыг демисежип турар. Ол саттынык-чы өлүрүкчүлер камгалал чок чурттакчыларже халдаашкыннарын үргүлчүлеп турар болгаш үүле Маноно девискээринге безин 400 хире кижилерни өлүрген. Оларның аразында херээженнер болгаш чаш уруглар дыка хөй болган.

Балуба аймактың баштыны Сендве чоокта чаа Леопольдвильге үүве чугаалааш, Чомбеге хөлезиленген араатаннарның үүлгедиин доп-дораан соксадырын шынгыы негээн.

ЛОНДОН. (СЭТА). Чомбенин аратаннары балуба аймак улустун турлагларынче араатанзыг халдаашкынларын кылбышаан. Ол өлүрүкчүлер өлүргени балуба кижилерниң санынбиле безин мактанып турарлар. Мурнуу-Африка Эвилелинден хөлезиленип чедип келген бир идегет ам безин 60 балубаларны өлүрдүм деп хыы ханын мактаттынып турган.

Чомбенин «даштыкы шериглеринде» бельгилер, англичаннар, французтар, италилер, барыын-герман немецтер, Мурнуу-Африка Эвилелинден, Мурнуу Родезиядан, Грециядан, Израильден барган өлүрүкчүлер үүлгедип чоруп турар. Чомбе оларны өске-өске чурттарда элзидиишкин черлеринден келдиртип ап турар. Ынчангаш Чомбе «ам-даа 400 кижи-биле керээ» чарган деп англи «Санди таймс» солун бадыткаан.

Шериг хөп кеттинген үптөкчи

ТОКИО. (СЭТА). Апрель 15-те Токио хоорайның магазиннериниң бирээзинге америк шериг кижи хол боозун тудуп алган кирип келгеш, боо-биле коргудап турган, улуг үнелиг үүлдерни хунаап алгаш барган.

Үптөкчи болза, Японияда шериг-агаар баазазында турар америк шериг жандармериянның аная шериги Рали Браун болган дээрзин япон полиция илереткен.

«Асахи» солуннун дыңнадып турарын ёзугаар алырга, япон эргечагыргалар ол үптөкчини тудуп хоругдаан.

КИНОТЕАТРЛАРГА

Бөгүн

«ВЛКСМ-НИҢ 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): **«Музыка командазының ооллары»**—11.30, 1.30, 3.30, 7.30; 9.30 шактарда; **«Борск кырында булуттар»**—5.30 шакта; биче залга: **«Заноза»**—4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: **урулларга программа** — 10 шакта; **«Кижилериниң чажыт эдерикчилери»**— 11.15, 1.15, 3.15 шактарда; **«Мээң шынаамның кижилери»**—5.15, 7.15 шактарда; **«Юхан»** (делгем экранга)—9.15 шакта.

«ВОСТОК»: **«Бодунда баштыг болганда»**—3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

ТЫВА ОБЛАСТЫҢ ХӨГЖҮМ-ШИИ ТЕАТРЫ
Бо чылдың апрель 23-25 хүннеринде
Алексис ПАРНИСТИҢ
„АФРОДИТА ОРТУЛУК"
деп, 3 көжегелиг, 5 көргүзүглүг шиизи болур.
Шииниң эгелээри кежээкинин 7 шакта.
Билет садып алырынга коллективтиг чагылгаларны хүлээп ап турар.
Дирекция.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинкин кудумчузу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнун 24-63, редакторнун оралакчызының 35-24, пропаганда киллизинин 23-54, харыысалгалыг секретарының болгаш харыысалгалыг дежурнайның 23-35, өөдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт киллистериниң 25-38, партийжи-амыдырал болгаш культура - амыдырал киллистериниң 37-13, иштики информация киллизиниң 20-60, чагаа болгаш совет тургузуг киллистериниң 21-27, литажылдакчыларның 22-64, бухгалтериянын 31-75, корректорларның 21-47. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

ТС—00310. Чагыг № 805. Культура эргелелиниң типографиязы